

X. Sector público

- A liquidación do exercicio 2025 da Administración autonómica galega pechouse cun superávit de 260,6 millóns de euros, equivalente ao 0,18 % do PIB rexional. Galicia continúa así entre as comunidades cunha posición financeira máis favorable, fronte ao déficit medio do conxunto autonómico, situado no -0,3 % do PIB. Este resultado reflicte a evolución positiva dos ingresos, o mantemento dun aforro bruto elevado e unha xestión orzamentaria que segue a presentar mellores saldos que a media estatal.
- A evolución recente das contas autonómicas continúa marcada polos recursos extraordinarios mobilizados tras a pandemia. Entre 2019 e 2025, os ingresos correntes subiron un 46 %, impulsados polo aumento das transferencias correntes e dos impostos directos, capítulos que rexistraron incrementos próximos ao 65 %. Pola súa banda, as transferencias de capital máis que duplicaron o seu volume, cun crecemento acumulado do 106 %, asociado en boa medida á chegada dos fondos europeos *Next Generation EU*.
- Galicia mantén unha posición comparativamente favorable en materia de débeda. Entre 2019 e 2023 o endebedamento medrou en 632 millóns de euros, pero nos dous últimos exercicios diminuíu en 160 millóns, deixando a débeda total en 12.010 millóns a finais de 2025. Esta cifra representa o 13,9 % do PIB galego, claramente por baixo da media autonómica estatal que é do 20,2 %. Ademais, a exposición aos mecanismos extraordinarios de financiamento do Estado segue a ser reducida, con 1.558 millóns vinculados a estes instrumentos.
- A Administración autonómica continúa destacando polo seu esforzo investidor. Entre 2020 e 2025 destinou 10.542 millóns de euros a operacións de capital, o que significa o 14,7 % do seu gasto non financeiro acumulado. Esta cifra supón o 8,9 % do total do gasto de capital executado polo conxunto das comunidades autónomas, moi por enriba do peso relativo de Galicia no gasto autonómico total, aproximadamente o 5,6 %.
- Galicia recibiu 2.806 millóns de euros en fondos do Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia xestionados directamente pola Administración Xeral do Estado, equivalentes ao 3,7 % do PIB galego e a 1.039 euros por habitante. Ademais, fóronlle asignados 1.751 millóns para xestión directa, sobre todo autonómica, cunha taxa de resolución do 75,3 %, situándose entre as comunidades con maior nivel de execución destes recursos.
- A recadación da AEAT en Galicia subiu un 6,7 % en 2024 e acelerouse en 2025, cun incremento do 12,5 %, superior ao 10,4 % estatal. Aínda así, Galicia representa só o 3,7 % da recadación estatal, por baixo do seu peso no PIB, 5,1 %, e na poboación, 5,6 %.
- O sistema público de pensións mantén en Galicia un peso superior á media estatal: cobre 781.000 persoas, o 28,8 % da poboación, e supón o 16,14 % do PIB galego. No sistema contributivo, a *ratio* afiliados/pensionistas está en 1,58 fronte ao 2,33 estatal, cun déficit estimado para Galicia de 4.278 millóns en 2024.
- O gasto sanitario segue a ser a principal función do gasto autonómico galego. En 2024 situouse en 2.071 euros por habitante, representando o 6,8 % do PIB e o 42,38 % do gasto non financeiro autonómico. Galicia concentra o 5,9 % do gasto sanitario total, por baixo do seu peso na poboación protexida equivalente, 6,3 %.
- O gasto educativo acadou en 2025 os 6.931 euros por habitante entre 4 e 22 anos, un 5,8 % por riba da media estatal. Con todo, significa o 22,4 % do gasto autonómico non financeiro, case 1,5 puntos por baixo da media, e mantén unha evolución menos dinámica que no conxunto autonómico.

Introdución

A análise do sector público galego continúa a resultar especialmente relevante nun contexto marcado pola incerteza económica, a persistencia das tensións sobre as finanzas públicas e a necesidade de afrontar importantes transformacións estruturais. Neste capítulo examínanse as principais magnitudes económicas das Administracións autonómica, local e estatal en Galicia, prestando especial atención á evolución recente dos ingresos, dos gastos, do investimento público e dos fondos extraordinarios vinculados ao programa *Next Generation EU*.

Así mesmo, mantense unha análise específica das grandes funcións asociadas ao estado do benestar —pensións, sanidade e educación— polo seu crecente peso orzamentario e pola súa relevancia económica e social. A evolución destas áreas permite avaliar os principais retos que afronta Galicia en materia de sostibilidade financeira, envellecemento demográfico e suficiencia do actual sistema de financiamento público.

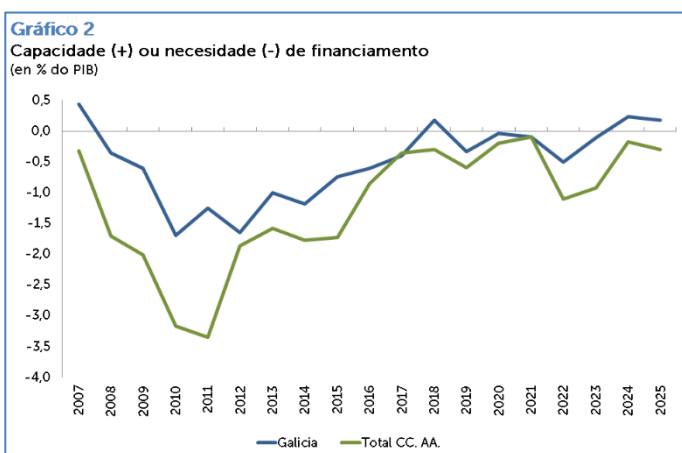
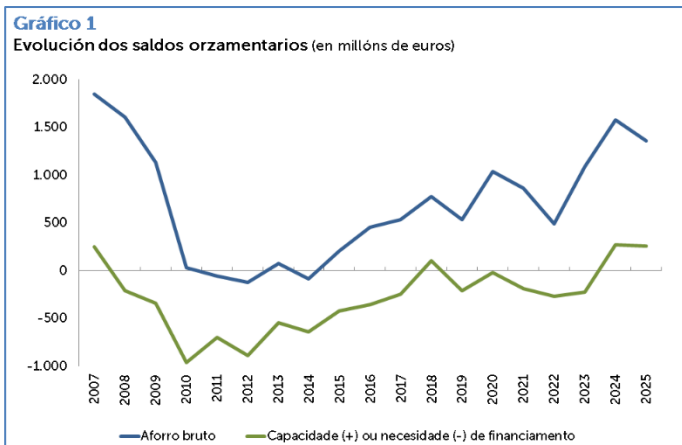
O sector público autonómico galego

A liquidación orzamentaria correspondente ao ano 2025 da Administración autonómica galega —incluíndo a Administración xeral e os organismos cos que consolida— pechouse cun superávit de 260,6 millóns de euros, o que representa o 0,18 % do PIB rexional. Galicia permanece así entre as comunidades autónomas cunha posición financeira máis favorable, fronte ao resultado negativo do conxunto autonómico, que rexistrou unha necesidade media de financiamento do -0,3 % do PIB. A nosa comunidade consolida deste xeito unha evolución significativamente positiva das súas contas públicas, tras varios exercicios nos que xa presentaba saldos máis favorables que a media estatal.

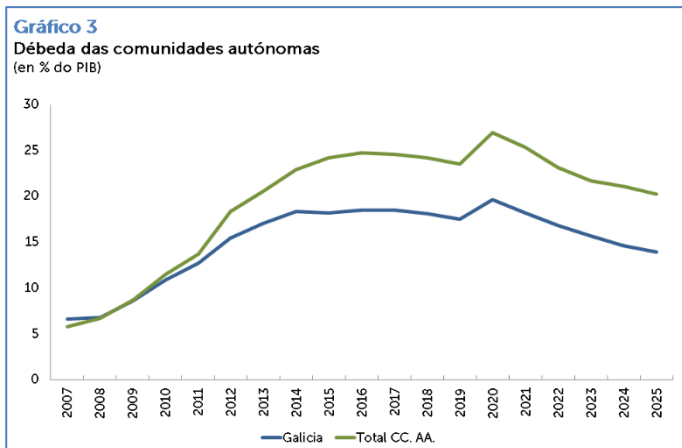
A evolución recente dos ingresos e gastos da Administración autonómica galega, en liñas xerais similar á observada no conxunto das comunidades autónomas, segue condicionada polas consecuencias derivadas da pandemia e polas distintas medidas extraordinarias adoptadas para afrontar os seus efectos económicos e sociais. A brusca caída da actividade económica no ano 2020 provocou unha redución significativa dos ingresos tributarios, en especial daqueles vinculados á imposición indirecta e ao consumo. Esta situación foise revertendo posteriormente de maneira intensa coa recuperación económica e co contexto inflacionista dos últimos exercicios, permitindo unha notable mellora da recadación a partir de 2023.

Con todo, o impacto inicial desta diminución de ingresos foi amplamente compensado pola chegada de recursos extraordinarios procedentes do Estado e da Unión Europea. Nun primeiro momento, mediante as transferencias vinculadas ao Fondo COVID-19, creado para facer fronte ás necesidades excepcionais derivadas da crise sanitaria; a continuación, coa liquidación realizada no ano 2022 do Sistema de Financiamento Autonómico correspondente ao exercicio 2020, na que o Estado asumiu os resultados negativos derivados da caída extraordinaria de ingresos provocada pola pandemia, evitando no caso de Galicia a devolución de 392 millóns de euros; e, finalmente, mediante a canalización dos fondos europeos *Next Generation EU*, que continúan a supoñer unha fonte adicional de financiamento de especial relevancia para as comunidades autónomas.

O conxunto destas medidas alterou de maneira moi significativa a evolución recente das finanzas autonómicas, tanto pola magnitude dos recursos mobilizados como pola flexibilización do marco fiscal aplicado durante estes anos, nun período no que as regras fiscais de estabilidade orzamentaria permaneceron suspendidas ata a súa reactivación no exercicio 2024. Neste contexto, o Estado mantivo ademais os mecanismos extraordinarios de financiamento e apoio á liquidez das comunidades autónomas, canalizando entre os anos 2020 e 2026 un total de 208.219 millóns de euros, aínda que unha parte relevante destes recursos se destinou á refinanciamento ou amortización de débeda previamente existente. Galicia continuou destacando polo reducido recurso a este tipo de instrumentos

A pesar do importante aumento do gasto público nos últimos anos, asociado tanto ás necesidades derivadas da pandemia como ás novas políticas impulsadas no período posterior, a evolución do endebedamento autonómico galego mantívose relativamente contida en termos comparativos. Entre os anos 2019 e 2023, a débeda da comunidade incrementouse en 632 millóns de euros, nun contexto no que as Administracións autonómicas tiveron que asumir un elevado volume adicional de gasto e financiamento. Non obstante, a mellora dos resultados orzamentarios nos exercicios máis recentes —cunha situación próxima ao equilibrio en 2020 e superávits significativos en 2024 e 2025— permitiu reverter en parte esta tendencia. Así, nos dous últimos exercicios Galicia baixou o seu endebedamento en 160 millóns de euros, deixando a débeda total en 12.010 millóns a finais de 2025. Deste

extraordinarios de apoio financeiro, limitándose practicamente aos 659 millóns de euros utilizados no exercicio 2020.

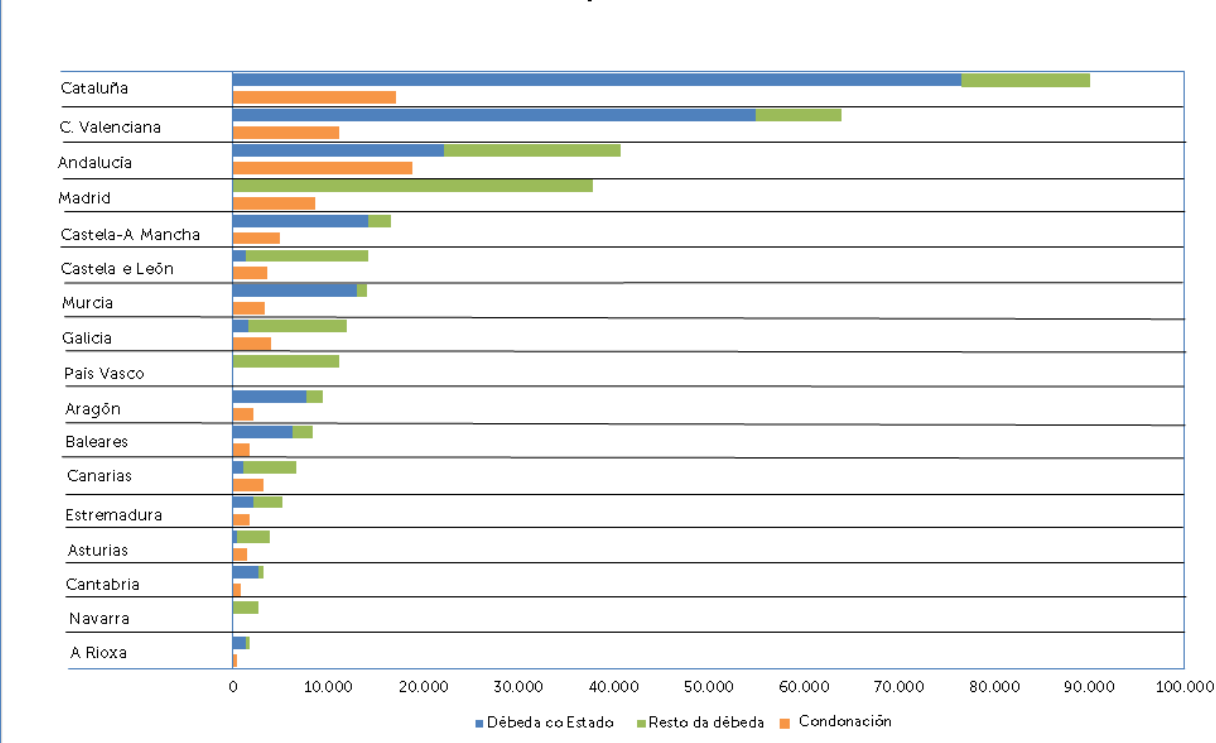
Co propósito de estudar con maior detalle o impacto que tiveron estes cambios sobre a estrutura financeira da Administración autonómica galega, resulta particularmente ilustrativo comparar a evolución dos ingresos e gastos dos exercicios máis recentes (2023 a 2025), xa nun contexto de relativa normalización tras a pandemia, coa situación existente no ano 2019, previo á crise sanitaria. Durante este período, os ingresos correntes incrementáronse nun 46 %, impulsados sobre todo polo forte aumento das transferencias correntes e da recadación por impostos directos, capítulos que marcaron crecementos acumulados próximos ao 65 %. Pola súa banda, o gasto corrente experimentou unha subida máis moderada, aínda que moi significativa, do 39 %. Como resultado desta dinámica, o aforro bruto da Administración autonómica galega situouse en 1.359 millóns de euros no exercicio 2025 (gráficos 1 e 2), case triplicando o nivel rexistrado antes da pandemia.

De xeito, Galicia continúa a figurar entre as comunidades autónomas con menor nivel relativo de débeda, cunha *ratio* equivalente ao 13,9 % do PIB, claramente inferior á media estatal, o 20,2 % (gráfico 3).

Cómpre salientar, ademais, a reducida exposición de Galicia aos mecanismos extraordinarios de financiamento habilitados pola Administración central para as comunidades autónomas. A finais de 2025, a débeda vinculada a estes instrumentos ascendía a 1.558 millóns de euros, o que representa apenas o 0,7 % do total da débeda

Gráfico 4

Débeda viva das comunidades autónomas 31-12-2025. Proposta de condonación

autonómica mantida co Estado. Esta situación diferencia claramente Galicia doutras comunidades autónomas cunha dependencia moito máis elevada deste tipo de financiamento extraordinario.

Neste contexto, ao longo de 2025 continuou o debate político e institucional arredor da proposta formulada polo Goberno central para asumir unha parte da débeda das comunidades autónomas de réxime común; iniciativa que tivo a súa orixe nos acordos vinculados ao proceso de investidura estatal a finais de 2023. A medida, actualmente en discusión, contempla unha redución global da débeda autonómica por importe de 83.252 millóns de euros, afectando o conxunto das comunidades de réxime común con independencia do volume de débeda que manteñan co Estado. No caso galego, o efecto estimado desta proposta situaríase arredor dos 4.010 millóns de euros (gráfico 4).

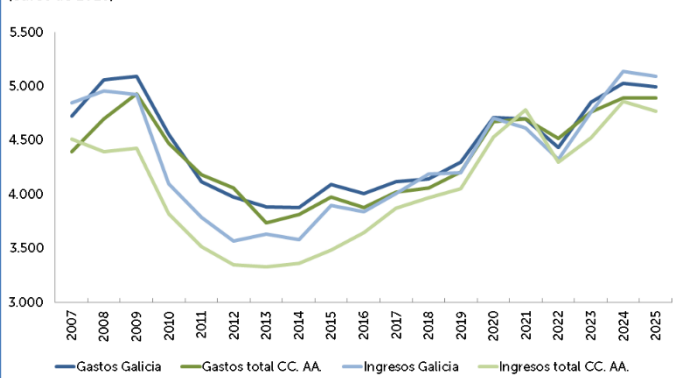
Con todo, a iniciativa segue sen aprobarse de maneira definitiva e continúa xerando unha importante controversia política e territorial, en especial entre varias das comunidades autónomas gobernadas polo principal partido da oposición. En todo caso, unha eventual operación de asunción parcial

da débeda autonómica resultaría máis coherente se se integrase nunha revisión máis ampla do Sistema de Financiamento Autonómico; ámbito no que, porén, continúan sen producirse avances significativos e respecto do que tampouco se prevén cambios substanciais a curto prazo dadas as actuais dificultades do contexto político estatal.

A evolución dos ingresos e gastos non financeiros por habitante, expresados en euros constantes e recollidos no gráfico 5, permite observar con maior claridade o efecto que tiveron sobre as finanzas auto-

Gráfico 5

Gastos e ingresos non financeiros por habitante (euros de 2025)

nómicas as dúas grandes crises económicas das últimas décadas. Tanto en Galicia como no conxunto das comunidades autónomas, os ingresos e gastos públicos experimentaron unha etapa de forte expansión ata o ano 2009, momento a partir do cal se produce un intenso axuste asociado á crise financeira e ás políticas de consolidación fiscal posteriores. A caída dos ingresos sufriuse nun principio con maior intensidade, mentres que o gasto se reduciu de maneira máis gradual, estabilizándose ambas as variables no período 2012-2014 e iniciando posteriormente unha recuperación progresiva ata a chegada da pandemia.

A irrupción da crise sanitaria no ano 2020 provocou un novo cambio de tendencia, cun forte incremento do gasto público derivado das necesidades extraordinarias de financiamento e, ao mesmo tempo, cun aumento tamén moi significativo dos ingresos grazas ás maiores transferencias realizadas polo Estado. Tras unha certa corrección nos exercicios 2021 e 2022, os anos seguintes caracterízanse por unha nova expansión do gasto por habitante, impulsada pola recuperación económica e pola chegada dos fondos europeos *Next Generation EU*. Deste xeito, nos exercicios 2023 a 2025 acadáronse niveis de gasto *per cápita* claramente superiores aos rexistrados durante a pandemia, malia que no último exercicio se aprecia unha lixeira moderación. En todo caso, tanto Galicia como o conxunto das comunidades autónomas recuperaron xa en 2025 os niveis de gasto por habitante que se alcanzaran no máximo previo á crise financeira de 2009.

Se analizamos a composición do gasto executado pola Administración autonómica galega e comparamos a situación actual coa existente antes da pandemia, obsérvanse cambios moi significativos na estrutura do gasto público, tal e como se recolle no cadro 1. Entre os exercicios 2019 e 2025, os gastos en compras de bens e servizos medraron un 40 %, como consecuencia inicial das necesidades extraordinarias xeradas pola crise sanitaria, aínda que boa parte deste aumento acabou consolidándose nos anos posteriores. Ao mesmo tempo, os gastos de persoal experimentaron unha suba do 36 %, explicada tanto polas melloras retributivas aplicadas ao emprego público como polo reforzo de efectivos, sobre todo nos ámbitos sanitario, educativo e asistencial.

Pola súa banda, as transferencias correntes rexistraron un incremento acumulado do 44 %, reflectindo o maior peso das políticas de apoio e financiamento de servizos públicos fundamentais, principalmente nos ámbitos sanitario e educativo. Xunto a isto, destaca tamén o forte crecemento dos gastos de capital, tanto en investimentos reais como en transferencias de capital, que no seu conxunto se sitúan un 66 % por riba dos niveis de execución existentes antes da pandemia. Esta evolución evidencia o importante impulso investidor desenvolvido pola Administración autonómica nos últimos exercicios, favorecido en boa medida pola chegada dos fondos europeos vinculados ao programa *Next Generation EU* (cadro 1).

Neste sentido, cómpre salientar que Galicia destinou entre os anos 2020 e 2025 un total de 10.542 millóns de euros a operacións de capital, cifra que supón o 14,7 % do seu gasto non financeiro acumulado durante ese período. Este volume equivale ao 8,9 % do total do gasto de capital executado

Cadro núm. 1

Obrigas recoñecidas da Administración autonómica galega (en millóns de euros)

Capítulos	2014	2016	2018	2019	2020	2022	2024	2025
Gastos de persoal	3.451,1	3.667,8	3.845,0	4.065,7	4.278,0	4.663,9	5.252,7	5.546,4
Compras de bens e servizos	1.567,3	1.650,2	1.831,2	1.864,2	2.057,4	2.143,2	2.521,3	2.616,2
Xuros	364,6	269,7	153,9	158,1	140,5	73,2	190,1	213,9
Transferencias correntes	1.992,7	2.019,0	2.157,1	2.241,9	2.478,4	2.646,7	3.085,9	3.228,0
Total gastos correntes	7.375,6	7.606,7	7.987,2	8.329,9	8.954,4	9.527,0	11.049,9	11.604,5
Investimentos reais	525,6	690,2	680,1	686,1	806,3	882,1	1.412,4	1.139,1
Transferencias de capital	434,0	347,8	436,7	501,8	595,6	542,1	759,2	831,4
Total gastos de capital	959,6	1.038,0	1.116,8	1.187,8	1.401,9	1.424,1	2.171,6	1.970,5
Total gastos non financeiros	8.335,2	8.644,7	9.104,0	9.517,8	10.356,3	10.951,1	13.221,6	13.575,0
Variación de activos financeiros	168,2	176,3	130,3	393,2	159,0	162,7	228,6	197,6
Variación de pasivos financeiros	1.460,7	1.334,0	1.033,7	2.710,1	3.423,2	1.438,1	1.649,6	1.893,2
Total gastos financeiros	1.628,9	1.510,3	1.164,0	3.103,3	3.582,1	1.600,8	1.878,3	2.090,8
TOTAL GASTOS	9.964,1	10.155,0	10.268,0	12.621,1	13.938,4	12.552,0	15.099,9	15.665,8

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos da Xunta de Galicia e Ministerio de Facenda.

Cadro núm. 2

Dereitos recoñecidos da Administración autonómica galega (en millóns de euros)

Capítulos	2014	2016	2018	2020	2022	2024	2025
Impostos directos	1.992,4	2.250,6	2.391,7	2.788,9	2.891,9	3.678,1	4.118,5
Impostos indirectos	3.077,6	3.155,8	3.491,9	3.430,6	3.107,6	4.017,1	4.049,0
Taxas e outros ingresos	186,7	183,7	181,5	174,5	198,1	226,2	230,3
Transferencias correntes	2.006,1	2.452,3	2.685,6	3.585,8	3.799,4	4.657,2	4.529,2
Ingresos patrimoniais	28,5	19,1	11,4	17,3	22,9	48,8	36,9
Total ingresos correntes	7.291,3	8.061,6	8.762,1	9.997,2	10.020,0	12.627,5	12.964,0
Alleamento investimentos reais	10,6	8,2	3,8	3,8	4,7	7,7	10,4
Transferencias de capital	391,6	222,2	445,3	333,8	656,7	860,0	861,2
Total ingresos de capital	402,2	230,4	449,1	337,6	661,4	867,7	871,6
Total ingresos non financeiros	7.693,5	8.292,0	9.211,1	10.334,7	10.681,4	13.495,2	13.835,6
Variación de activos financeiros	25,8	34,8	44,4	33,3	17,8	66,9	27,2
Variación de pasivos financeiros	2.221,2	1.881,6	1.194,4	3.645,4	2.141,0	1.701,9	1.718,1
Total ingresos financeiros	2.247,0	1.916,4	1.238,9	3.678,8	2.158,8	1.768,8	1.745,3
TOTAL INGRESOS	9.940,5	10.208,4	10.450,0	14.013,5	12.840,2	15.264,0	15.580,9

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos da Xunta de Galicia e Ministerio de Facenda.

polo conxunto das comunidades autónomas, unha porcentaxe claramente superior ao peso relativo que Galicia representa dentro do gasto autonómico total, situado arredor do 5,6 %. Todo isto pon de manifesto o elevado esforzo investidor realizado pola nosa comunidade en termos comparativos.

Polo lado dos ingresos, a evolución rexistrada nos últimos exercicios reflicte con claridade o efecto das distintas medidas extraordinarias adoptadas para afrontar as necesidades derivadas da pandemia e financiar o reforzo das políticas públicas impulsadas desde entón. Tal e como se recolle no cadro 2, as transferencias correntes subiron un 65 % respecto ao exercicio 2019, impulsadas tanto polas achegas extraordinarias procedentes da Administración central como pola evolución crecente das entregas a conta do Sistema de Financiamento Autonómico.

Ao mesmo tempo, os ingresos vinculados á imposición directa experimentaron unha evolución particularmente favorable, cun aumento acumulado do 64 % ao longo do período analizado. Neste comportamento destacan sobre todo os incrementos rexistrados no imposto sobre a renda das persoas físicas e no imposto sobre sucesións e doazóns, malia a aplicación de distintas medidas de alivio fiscal e incentivos tributarios por parte da Xunta de Galicia. Esta dinámica positiva da imposición directa permitiu compensar en parte o comportamento máis irregular dos impostos indirectos, especialmente afectados pola caída da actividade económica durante a pandemia. Con todo, estes tributos amosaron unha recuperación significativa nos exercicios 2024 e 2025, coincidindo coa mellora da actividade e do consumo.

Por último, cómpre salientar tamén o notable crecemento das transferencias de capital, que máis que duplicaron o seu volume respecto ao ano 2019, cun aumento acumulado do 106 %. Esta evolución está directamente relacionada coa chegada dos fondos europeos vinculados ao programa *Next Generation EU* e co reforzo das políticas públicas orientadas á recuperación económica e ao investimento (cadro 2).

A evolución recente dos ingresos autonómicos pon de manifesto o papel desempeñado pola Administración central no financiamento das necesidades extraordinarias derivadas da pandemia e da posterior recuperación económica. Neste contexto, no ano 2020 aprobouse o denominado Fondo COVID-19, dotado con 16.000 millóns de euros para o conxunto das comunidades autónomas. Galicia recibiu 734,8 millóns, o que representa o 4,5 % do total distribuído. Esta participación situouse por debaixo do peso relativo da comunidade en termos de PIB e poboación, debido a que os criterios de repartición empregados tiveron en conta variables vinculadas á incidencia efectiva da pandemia, cuxo impacto relativo foi menor en Galicia que noutras autonomías.

Posteriormente, entre os anos 2021 e 2024, esta política de apoio financeiro extraordinario prolongouse a través do Fondo REACT-UE, integrado dentro do programa europeo *Next Generation EU*. O importe total distribuído entre as comunidades autónomas ascendeu a 10.002 millóns de euros, asignados en función de indicadores relacionados coa intensidade da crise económica e laboral derivada

Cadro núm. 3

Execución do Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia (datos a 31 de marzo de 2026)

	Resolto Adm. Xeral Estado			Asignado CC. AA. e CC. LL.					
	Millóns de €	Euros/hab.	% PIB	Millóns de €	Euros/hab.	% PIB	Convocatorias	Resolucións	Taxa resolución
Andalucía	4.772	556	2,44	4.329	499	1,93	3.817	2.403	62,96
Aragón	2.199	1.639	4,85	1.012	742	1,93	1.067	778	72,91
Asturias	1.069	1.063	3,81	765	754	2,41	688	391	56,83
Baleares	531	439	1,38	1.092	874	2,31	1.082	642	59,33
Canarias	1.008	455	1,89	1.816	804	2,95	1.362	832	61,09
Cantabria	424	721	2,54	476	802	2,54	474	245	51,69
Castela-A Mancha	1.316	631	2,59	1.386	577	1,77	1.312	955	72,79
Castela e León	3.013	1.264	4,32	1.797	845	3,06	1.816	1.239	68,23
Cataluña	6.376	807	2,30	4.341	534	1,36	5.410	2.810	51,94
Extremadura	1.245	1.181	5,09	887	842	3,15	713	469	65,78
Galicia	2.806	1.039	3,70	1.751	645	2,02	1.339	1.008	75,28
Madrid	6.256	910	2,20	3.256	458	0,97	4.399	2.581	58,67
Murcia	1.329	856	3,42	904	570	2,01	724	546	75,41
Navarra	961	1.430	3,92	621	908	2,20	379	249	65,70
A Ríoxa	258	801	2,50	352	1.077	2,99	299	182	60,87
C. Valenciana	4.285	821	3,12	2.821	520	1,80	2.673	1.612	60,31
País Vasco	2.378	1.073	2,76	1.402	625	1,45	1.613	1.200	74,40
TOTAL	40.226	839	2,75	29.008	593	1,72	29.167	18.142	62,20

Fonte: ELISA. Ministerio de Economía, Comercio e Empresa.

da pandemia, como a caída do PIB, a taxa de desemprego e o desemprego xuvenil. No caso galego, os recursos recibidos eleváronse a 441 millóns de euros, equivalentes ao 4,4 % do total distribuído.

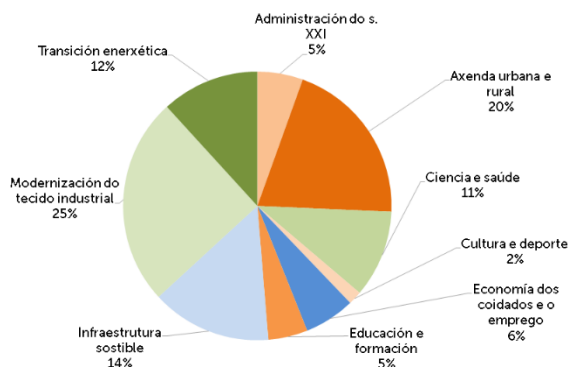
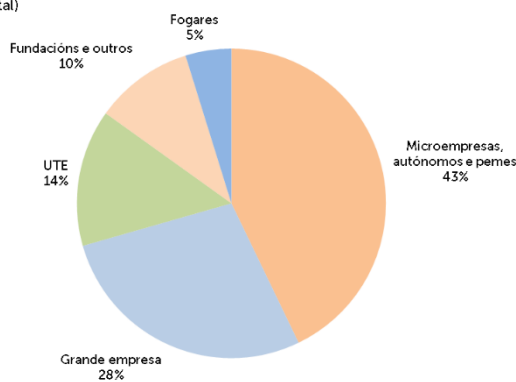
Xunto a estes instrumentos extraordinarios, cómpre destacar tamén o papel central que adquiriron nos últimos anos os recursos vinculados ao Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia (PRTR), principal mecanismo de execución dos fondos europeos *Next Generation EU*. A través deste plan, unha parte relevante dos fondos é xestionada directamente pola Administración Xeral do Estado, mentres que outra se distribúe entre as comunidades autónomas e as corporacións locais para a súa execución descentralizada.

Co obxectivo de realizar un seguimento detallado da execución destes recursos, o Ministerio de Economía, Comercio e Empresa puxo en marcha a plataforma ELISA, que permite consultar o estado das diferentes convocatorias de subvencións e licitacións financiadas co PRTR, tanto as xestionadas pola Administración central como as transferidas ás Administracións territoriais.

Segundo os datos dispoñibles a 31 de marzo de 2026, recollidos no cadro 3, a Administración xeral do Estado xestionara actuacións e convocatorias vinculadas ao PRTR por importe de 40.226 millóns de euros, dos cales Galicia captou 2.806 millóns. Esta cifra equivale ao 3,7 % do PIB galego e supón un volume de recursos de 1.039 euros por habitante, situándose claramente por riba da media estatal no relativo aos fondos xestionados directamente pola Administración central.

Por outra banda, Galicia recibiu 1.751 millóns de euros para a súa xestión directa, fundamentalmente a través da Administración autonómica. Estes recursos representan arredor do 2 % do PIB galego e equivalen a 645 euros por habitante, tamén lixeiramente por riba da media estatal. Ata marzo de 2026 realizáranse xa 1.339 convocatorias asociadas a estes fondos, cunha taxa de resolución do 75,3 %, situando Galicia —xunto coa Rexión de Murcia— entre as comunidades autónomas con maior nivel de execución dos recursos vinculados ao PRTR.

No relativo ao destino dos fondos asignados no marco do Mecanismo de Recuperación e Resiliencia (MRR), os investimentos vinculados á modernización do tecido industrial constitúen a principal área de actuación na actualidade, concentrando o 26 % dos recursos resoltos ata a data de referencia. A continuación sitúanse as actuacións relacionadas coas infraestruturas sostibles, que absorben o 21 % do total; seguidas das iniciativas encadradas na axenda urbana e rural, cun peso do 19 %. Xa cunha participación máis reducida aparecen os proxectos vinculados á transición enerxética (8 %), á ciencia e á saúde (7 %), á economía dos coidados e ao emprego (6 %), á modernización da Administración

Gráfico 6Resolución do PRTR por políticas parca
(en % sobre total)**Gráfico 7**Resolución do PRTR por tipo de adxudicatarios
(en % sobre total)

pública (4 %) e á educación e formación (4 %); mentres que os recursos destinados á cultura e ao deporte representan apenas o 1 % do total (gráfico 6).

Desde a perspectiva dos beneficiarios destas resolucións, continúan a ter un protagonismo destacado as microempresas, os autónomos e as pequenas e medianas empresas, que concentran o 42 % do total dos fondos asignados. As grandes empresas absorben o 27 % dos recursos, mentres que as unións temporais de empresas representan o 14 %. Pola súa banda, as fundacións e outras entidades sen ánimo de lucro reciben o 10 % dos fondos resoltos, quedando finalmente os fogares cunha participación do 5 % do total (gráfico 7).

O conxunto dos recursos extraordinarios mobilizados nos últimos anos, tanto polo Goberno central como pola Unión Europea, resultou decisivo para garantir a estabilidade financeira das comunidades autónomas nun contexto marcado, primeiro, pola necesidade de facer fronte ás consecuencias sanitarias, económicas e sociais da pandemia; e, a continuación, pola prioridade de impulsar a recuperación

económica e os procesos de transformación produtiva. Estas achegas permitiron absorber un volume moi significativo de gasto extraordinario sen provocar un empeoramento inmediato das contas públicas autonómicas; facilitando ademais a execución de políticas públicas e investimentos que dificilmente poderían terse acometido cos recursos ordinarios dispoñibles.

Con todo, unha parte relevante deste reforzo financeiro non só serviu para atender necesidades conxunturais, senón que acabou consolidando novos niveis de gasto estrutural, sobre todo en ámbitos como a sanidade, os servizos sociais, a educación ou determinadas políticas de investimento e apoio económico. Esta circunstancia introduce importantes incertezas sobre a sostibilidade futura das finanzas autonómicas nun escenario no que os fondos extraordinarios tenderán progresivamente a desaparecer e no que, ademais, as regras fiscais europeas volverán recuperar protagonismo tras a súa reactivación en 2024.

Neste contexto resulta cada vez máis evidente a necesidade de acometer unha revisión profunda do actual modelo de financiamento autonómico, tanto desde a perspectiva da suficiencia financeira como da adecuación aos cambios demográficos, territoriais e competenciais producidos nas últimas décadas. O sistema vixente acumula xa un considerable atraso na súa revisión e presenta importantes limitacións para dar resposta ás necesidades reais de financiamento das comunidades autónomas, especialmente no caso de territorios como Galicia, condicionados polo envellecemento poboacional, a dispersión territorial e o elevado custo relativo da prestación dos servizos públicos fundamentais. A reforma do Sistema de Financiamento Autonómico continúa, por tanto, sendo unha cuestión clave para garantir a sostibilidade futura das contas públicas, aínda que a complexidade técnica e política desta revisión, xunto coa dificultade para acadar consensos amplos entre territorios con in-

tereses moi diversos e a situación política estatal fai prever que non será sinxelo avanzar cara a un novo modelo no curto prazo.

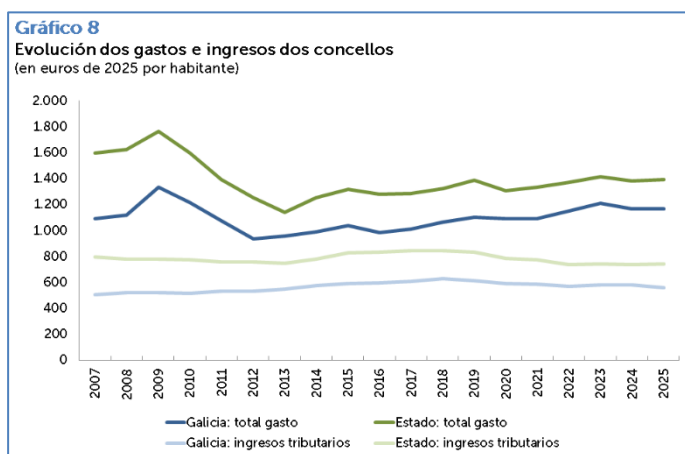
O sector público local galego

No ámbito do sector público local continúan apreciándose importantes particularidades na situación económico-financeira dos concellos galegos respecto da media estatal, malia que nos últimos anos se observa unha lenta aproximación aos niveis de recursos e gasto do conxunto dos municipios españois. Esta converxencia, porén, segue a producirse de maneira gradual e insuficiente, condicionada ademais polos efectos que tiveron sobre as facendas locais tanto a pandemia como o posterior contexto inflacionista e o incremento dos custos asociados á prestación dos servizos públicos municipais.

Neste escenario, os recursos xestionados polos concellos galegos, medidos en euros por habitante, sitúanse en 2025 no 83,8 % da media estatal. Ademais, esta diferenza intensifícase nos municipios de menor tamaño, precisamente aqueles que presentan maiores dificultades estruturais para garantir a prestación eficiente dos servizos públicos básicos debido ás súas características territoriais e demográficas e á limitada capacidade financeira. Con todo, cómpre salientar que a posición relativa dos concellos galegos mellorou de forma progresiva nas últimas décadas, reducindo en máis de 10 puntos a distancia existente respecto da media estatal nos últimos quince anos.

As causas desta menor capacidade financeira continúan sendo, en boa medida, estruturais. Por unha banda, persisten determinados factores alleos á propia actuación municipal, en particular os derivados do actual sistema de participación nos ingresos do Estado, que tende a favorecer os municipios de maior dimensión demográfica e non incorpora adecuadamente variables moi relevantes no caso galego, como a dispersión poboacional, o envellecemento ou os maiores custos relativos asociados á prestación de servizos en territorios pouco densamente poboados. Como consecuencia, numerosos concellos galegos reciben niveis de financiamento inferiores aos doutros municipios do Estado con características funcionais similares.

Non obstante, unha parte relevante destas diferenzas tamén responde a factores internos vinculados á propia estrutura de ingresos municipais. Tal e como se observa no gráfico 8 e no cadro 4, os ingresos procedentes dos tributos propios continúan estando en Galicia arredor do 76 % da media estatal en termos *per cápita*. Esta situación evidencia que os concellos galegos seguen facendo un uso relativamente reducido da súa capacidade tributaria, sobre todo nos impostos e taxas de carácter local. Con todo, tamén neste ámbito se aprecia unha evolución favorable ao longo dos últimos anos, cunha redución progresiva da diferenza respecto da media estatal superior aos 14 puntos na última década e media.

Así mesmo, a evolución do gasto local reflicte con claridade o impacto das distintas crises económicas sobre as entidades municipais. A crise financeira iniciada en 2008 provocou unha intensa contracción do gasto público local, en especial no investimento público municipal, iniciándose unha recuperación gradual a partir de 2013 que se viu novamente interrompida pola pandemia. En termos reais e medidos en euros constantes, o gasto executado polos concellos no ano 2025 mantense por baixo dos máximos acadados antes da

Cadro núm. 4

Ingresos e gastos dos concellos. Orzamentos liquidados (en euros por habitante)**a) Galicia**

Capítulos	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2023	2024	2025
INGRESOS									
Impostos directos	240,2	264,0	285,5	305,9	328,7	318,5	325,6	337,5	351,1
Impostos indirectos	19,4	15,6	13,8	16,0	21,4	19,4	27,4	29,8	37,2
Taxas e outros ingresos	127,7	142,2	149,1	151,8	161,5	142,7	176,1	179,5	196,3
Transferencias correntes	291,5	264,3	287,5	304,8	335,7	357,9	438,0	502,2	446,3
Ingresos patrimoniais	9,4	8,2	8,7	7,5	7,5	8,6	14,0	16,0	18,7
Total ingresos correntes	688,2	694,3	744,6	786,0	854,9	846,9	981,0	1.064,9	1.049,7
Alleamento investimentos reais	3,4	0,6	0,9	0,5	7,8	1,6	2,4	2,1	3,8
Transferencias de capital	188,5	43,9	38,4	42,5	55,5	56,1	135,0	141,3	63,5
Total ingresos de capital	191,8	44,5	39,3	43,0	63,2	57,7	137,3	143,4	67,3
Total ingresos non financeiros	880,0	738,8	783,8	829,0	918,1	904,6	1.118,4	1.208,3	1.116,9
Variación de activos financeiros	1,0	1,0	1,1	0,9	0,8	0,7	0,6	0,7	5,8
Variación de pasivos financeiros	34,0	78,2	9,0	13,9	14,1	14,2	19,2	31,2	41,6
Total ingresos financeiros	35,1	79,1	10,1	14,8	14,9	14,9	19,9	31,9	47,3
TOTAL INGRESOS	915,1	817,9	793,9	843,8	933,0	919,5	1.138,2	1.240,1	1.164,2
GASTOS									
Gastos de persoal	274,1	234,6	250,3	258,1	274,3	296,9	334,0	346,6	368,3
Compras de bens e servizos	301,2	324,4	326,8	340,2	365,7	380,8	485,1	508,7	536,4
Xuros	5,2	8,3	8,0	2,6	3,0	4,6	2,7	4,9	4,9
Transferencias correntes	39,9	40,0	42,8	44,7	49,7	61,7	67,3	72,3	73,1
Total gastos correntes	620,3	607,2	627,9	645,6	692,7	743,9	889,1	932,6	984,5
Investimentos reais	244,3	86,1	86,7	86,4	131,4	122,4	229,0	186,1	136,2
Transferencias de capital	6,9	9,2	6,0	5,2	3,9	6,1	4,9	9,6	8,8
Total gastos de capital	251,2	95,3	92,6	91,7	135,3	128,5	233,9	195,6	145,0
Total gastos non-financeiros	871,5	702,5	720,5	737,3	828,0	872,4	1.123,1	1.128,2	1.129,6
Variación de activos financeiros	1,1	1,0	1,0	1,3	1,0	0,6	0,9	1,4	2,4
Variación de pasivos financeiros	33,5	36,1	50,6	44,3	38,7	14,1	12,0	15,3	15,2
Total gastos financeiros	34,6	37,0	51,6	45,7	39,7	14,7	12,9	16,7	17,6
TOTAL GASTOS	906,1	739,5	772,1	782,9	867,7	887,2	1.136,0	1.144,9	1.147,2

b) España

Capítulos									
INGRESOS									
Impostos directos	356,3	391,1	419,2	454,5	461,5	451,3	444,7	451,7	459,8
Impostos indirectos	30,1	22,3	22,3	29,9	40,1	34,7	53,8	59,0	59,2
Taxas e outros ingresos	191,5	182,6	168,5	176,5	185,0	154,9	200,2	207,2	222,7
Transferencias correntes	323,5	315,2	301,6	346,6	369,1	391,8	486,2	558,2	506,7
Ingresos patrimoniais	28,2	23,4	24,6	19,0	18,5	16,2	26,6	33,2	30,2
Total ingresos correntes	929,6	934,7	936,4	1.026,5	1.074,2	1.048,8	1.211,4	1.309,2	1.278,6
Alleamento investimentos reais	15,3	7,9	6,3	7,4	9,5	4,8	8,7	10,9	21,0
Transferencias de capital	176,2	34,9	35,1	31,2	43,5	39,5	98,9	99,0	50,5
Total ingresos de capital	191,5	42,9	41,3	38,6	53,0	44,3	107,6	109,9	71,5
Total ingresos non financeiros	1.121,1	977,6	977,7	1.065,1	1.127,2	1.093,1	1.318,9	1.419,1	1.350,1
Variación de activos financeiros	7,1	3,0	2,1	2,1	1,7	1,3	1,9	1,7	5,3
Variación de pasivos financeiros	72,2	193,8	59,5	36,7	36,7	27,8	45,4	41,3	45,0
Total ingresos financeiros	79,3	196,8	61,6	38,8	38,5	29,2	47,3	42,9	50,3
TOTAL INGRESOS	1.200,4	1.174,4	1.039,3	1.103,9	1.165,7	1.122,3	1.366,2	1.462,1	1.400,4
GASTOS									
Gastos de persoal	370,4	326,6	318,1	352,3	370,7	391,2	449,4	459,9	484,8
Compras de bens e servizos	358,4	355,6	312,3	346,2	370,9	367,5	479,6	488,3	533,1
Xuros	15,5	26,7	29,3	15,8	12,3	9,3	10,3	12,0	11,8
Transferencias correntes	96,5	89,9	86,2	100,2	101,9	116,3	133,4	139,8	138,0
Total gastos correntes	840,7	798,9	745,9	814,5	855,9	884,2	1.072,8	1.099,9	1.175,4
Investimentos reais	274,3	99,3	89,6	93,1	120,1	112,1	205,4	174,5	164,4
Transferencias de capital	21,9	10,6	12,2	12,9	16,4	13,5	16,0	18,8	15,1
Total gastos de capital	296,2	109,8	101,8	106,0	136,5	125,6	221,4	193,3	179,4
Total gastos non financeiros	1.136,9	908,8	847,7	920,4	992,4	1.009,9	1.294,2	1.293,3	1.354,8
Variación de activos financeiros	3,9	10,2	3,0	3,6	3,4	3,9	3,5	3,8	5,7
Variación de pasivos financeiros	53,9	69,7	130,1	93,6	81,9	48,8	38,1	47,0	33,4
Total gastos financeiros	57,8	79,8	133,1	97,2	85,3	52,7	41,6	50,8	39,1
TOTAL GASTOS	1.194,7	988,6	980,8	1.017,6	1.077,7	1.062,5	1.335,7	1.344,0	1.393,9

Fonte: Ministerio de Facenda.

crise financeira, situándose no 78 % do nivel rexistrado en 2009 no conxunto estatal. No caso galego, esta porcentaxe elévase ata o 87 %, o que confirma unha evolución relativamente máis favorable e unha certa converxencia co comportamento medio das entidades locais españolas, pero sen recuperar por completo os niveis de gasto previos á crise.

O sector público estatal en Galicia

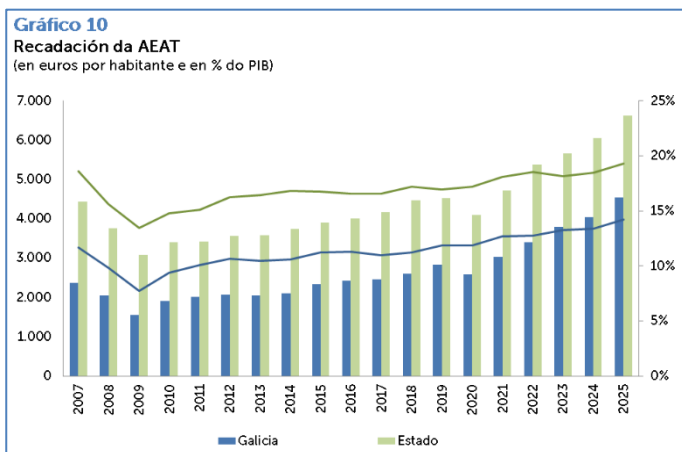
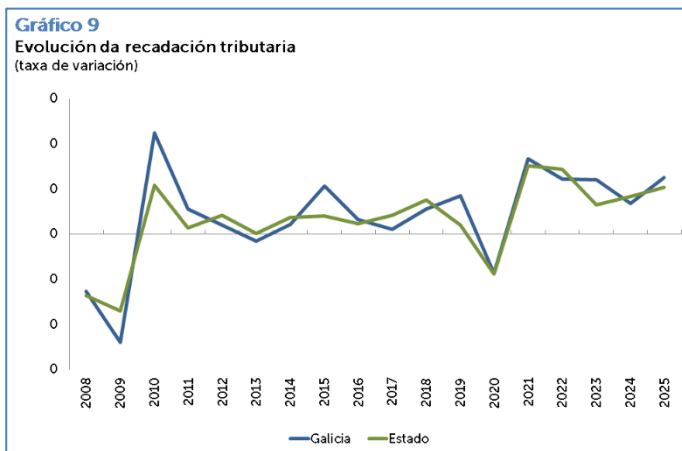
No relativo ao sector público estatal, a análise céntrase fundamentalmente na evolución da recadación tributaria xestionada pola Axencia Estatal da Administración Tributaria (AEAT) e no comportamento do investimento realizado pola Administración central en Galicia, ao constituíren ambos os ámbitos os principais indicadores dispoñibles para avaliar o impacto económico da presenza do Estado na comunidade autónoma. A través deles resulta posible aproximarse tanto á capacidade tributaria do territorio como á restitución económica asociada á actuación investidora e financeira da Administración central.

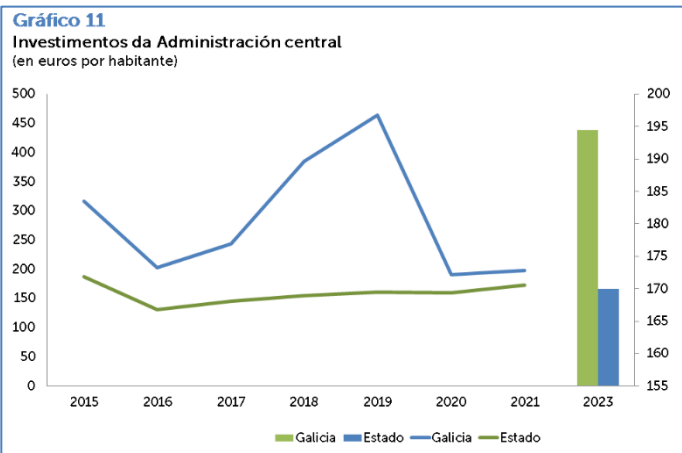
A evolución recente da recadación tributaria en Galicia reflicte con bastante fidelidade os cambios experimentados pola actividade económica nos últimos anos. A forte caída da actividade derivada da pandemia provocou no exercicio 2020 unha redución moi significativa dos ingresos tributarios, cun descenso do 8,6 % en Galicia e do 8,8 % no conxunto estatal respecto ao ano anterior. A partir dese momento iniciouse unha intensa recuperación da recadación, favorecida nun inicio pola reactivación económica e posteriormente polo impacto das tensións inflacionistas sobre as bases impositivas dos principais tributos. Así, durante os exercicios 2022 e 2023 os ingresos tributarios creceron en Galicia a ritmos próximos ao 12 %, por riba incluso da media estatal. No ano 2024 produciuse unha certa moderación deste proceso, cun incremento da recadación do 6,7 % en Galicia fronte ao 8,3 % do conxunto do Estado. Non obstante, no exercicio 2025 volve observarse unha aceleración notable da recadación tributaria, cun aumento do 12,5 % en Galicia, superior de novo ao rexistrado a nivel estatal, situado no 10,4 % (gráfico 9).

A pesar deste comportamento dinámico dos ingresos tributarios, Galicia continúa presentando un peso relativo reducido dentro do conxunto da recadación estatal. Os tributos recadados pola AEAT no

territorio galego supoñen unicamente o 3,7 % do total estatal, porcentaxe moi inferior ao peso relativo da comunidade tanto en termos de PIB (5,1 %) como de poboación (5,6 %). Esta diferenza evidencia a existencia de factores estruturais que van máis alá do nivel de renda relativo da economía galega, e que están vinculados, entre outros aspectos, á composición sectorial da actividade económica, á menor presenza de grandes centros empresariais e de decisión fiscal, así como aos propios criterios de imputación territorial da recadación tributaria utilizados pola Administración tributaria estatal (gráfico 10).

En canto ao investimento da Administración central en Galicia, a análise continúa condicionada polas importantes limitacións existentes na información dispoñible a nivel territorial. A crecente utilización de mecanismos de execución descentralizada, entidades instrumentais e múltiples vías de xestión dos fondos europeos dificulta cada vez máis a obtención dunha serie homoxénea, completa e plenamente comparable do investimento efectivamente executado pola Administración

central en cada territorio. Neste contexto, as últimas cifras completas dispoñibles para o conxunto do investimento estatal corresponden ao exercicio 2021, mentres que para os anos posteriores a información publicada aparece máis fragmentada e referida sobre todo a determinados departamentos ministeriais, destacando os datos correspondentes ao Ministerio de Transportes recollidos no gráfico 11.

A información dispoñible permite constatar que Galicia rexistrou entre os anos 2017 e 2019 un volume de investimento estatal por habitante claramente maior á

media estatal, chegando nalgúns exercicios a superar en máis do triplo a media estatal. Esta situación estivo estreitamente vinculada á execución dos grandes proxectos de infraestruturas ferroviarias desenvolvidos na comunidade durante ese período, en particular os asociados á expansión da rede de alta velocidade. A partir do ano 2020, unha vez finalizadas boa parte destas actuacións, o esforzo investidor da Administración central en Galicia reduciuse de maneira apreciable, converxendo progresivamente cara a niveis máis próximos á media estatal.

En todo caso, os datos máis recentes publicados polo Ministerio de Transportes seguen reflectindo para Galicia un nivel de investimento por habitante algo superior á media estatal. Isto evidencia que, malia a finalización dos grandes proxectos ferroviarios que marcaron a etapa anterior, a comunidade mantén unha posición relativamente favorable na repartición territorial do investimento estatal asociado ás infraestruturas de transporte.

O sistema público de pensións en Galicia

Co obxectivo de contextualizar a dimensión económica e social do sistema público de pensións, o cadro 5 recolle as principais magnitudes correspondentes aos distintos esquemas de protección existentes tanto en Galicia como no conxunto do Estado. En España, o sistema proporciona cobertura a máis de 10,53 millóns de pensionistas e beneficiarios, cun volume de gasto equivalente ao 12,63 % do PIB estatal. No caso galego, o peso relativo do sistema resulta sensiblemente superior, alcanzando as 781.000 persoas cubertas, o 28,8 % da poboación total da comunidade. Así mesmo, o gasto asociado ás pensións e prestacións públicas supón xa ao 16,14 % do PIB galego, poñendo de manifesto a especial relevancia económica e social que este sistema ten nun territorio fortemente condicionado polo avellentamento demográfico.

Se centramos a análise especificamente no sistema contributivo da Seguridade Social, as diferenzas entre Galicia e o conxunto estatal continúan sendo moi significativas. No exercicio 2025, o 25,6

Cadro núm. 5
O sistema público de pensións. Ano 2025

	Seguridade Social		Clases pasivas		Pensións non contributivas	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
Pensionistas/beneficiarios ¹	695.750	9.368.381	49.635	707.660	n.d.	n.d.
Pensións/prestacións ¹	785.005	10.354.588	51.200	727.473	36.437	462.568
Altas de pensións	42.527	629.003	2.776	38.551	n.d.	n.d.
Baixas de pensións	36.151	455.090	1.714	23.871	n.d.	n.d.
Gasto total pensións (millóns de euros)	12.336,3	189.598,6	1.640,0	23.508,0	294,2	3.751,1
Gasto total pensións en % PIB	14,24	11,24	1,89	1,39	0,34	0,22

¹ Media anual
Fonte: Elaboración propia a partir do Ministerio de Inclusión, Seguridade Social e Migracións (MISSM), Ministerio de Facenda e Instituto Nacional de Estadística (INE).

Cadro núm. 6

Cobertura do sistema público de pensións. Ano 2025

	Galicia	España
Poboación		
65 anos ou máis	729.829	10.178.625
% sobre o total	26,88	20,72
Pensionistas		
65 anos ou máis	569.688	7.629.723
% / Poboación 65 anos ou máis	78,06	74,96
64 anos ou menos	126.061	1.738.578
% / Poboación 64 anos ou menos	6,35	4,46

Fonte: Elaboración propia a partir do INE e MISSM.

Gráfico 12

Gasto en pensións (en % do PIB)

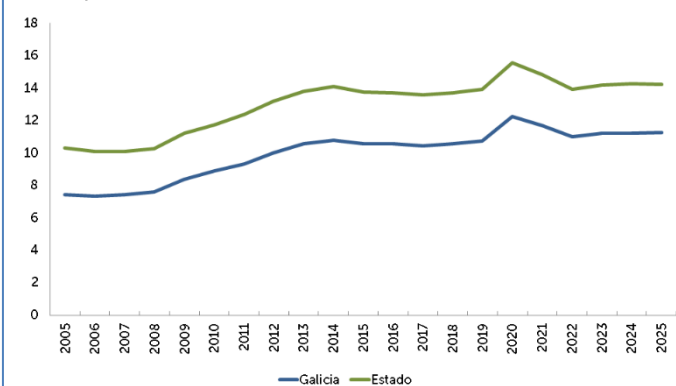

Gráfico 13

Evolución da pensión media (en euros)

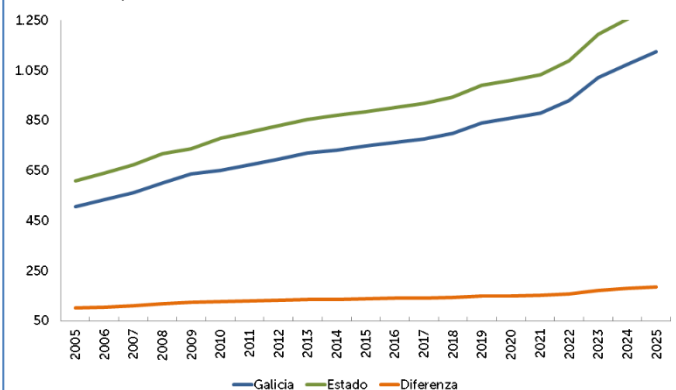
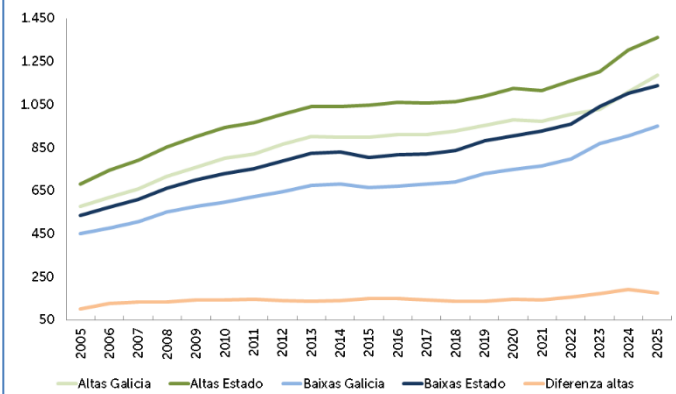

Gráfico 14

Evolución da pensión media das altas e baixas (en euros)

% da poboación galega percibía algunha pensión contributiva, fronte ao 19,1 % no total estatal. Esta situación explícase, en primeiro lugar, polo maior peso relativo da poboación de 65 ou máis anos en Galicia, que representa o 26,8 % da poboación total da comunidade. Ademais, tamén inflúe a maior intensidade protectora do propio sistema, dado que o 78,06 % da poboación galega maior de 65 anos percibe unha pensión; porcentaxe superior ao 74,96 % rexistrado no conxunto do Estado. Esta maior cobertura reproducíase nos grupos de idade inferiores, onde a taxa de pensionistas en Galicia alcanza o 6,35 %, claramente por riba do 4,46 % estatal (cadro 6).

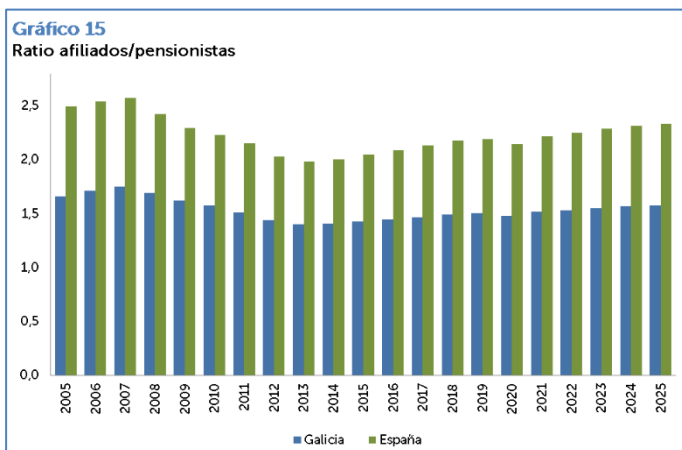
A importancia do sistema público de pensións na economía galega reflíctese, así mesmo, no elevado peso que este gasto representa sobre o PIB rexional. No exercicio 2025, o gasto en pensións contributivas situouse no 14,24 % do PIB galego, fronte ao 11,24 % do conxunto estatal. O máximo relativo acadouse no ano 2020, coincidindo coa forte contracción económica provocada pola pandemia, reducíndose posteriormente co proceso de recuperación da actividade. Porén, as sucesivas medidas de revalorización das pensións ligadas ao IPC e o reforzo das prestacións máis baixas fixeron que este peso relativo medrase de novo lixeiramente a partir de 2023, manténdose en niveis altos durante os exercicios 2024 e 2025. Esta dinámica repítese tanto en Galicia como no conxunto estatal, aínda que mantendo as importantes diferenzas estruturais existentes entre ambos os territorios (gráfico 12).

O maior peso económico do sistema de pensións en Galicia non implica, con todo, que as prestacións percibidas sexan máis elevadas. Pola contra, a pensión media galega continúa entre as máis baixas do Estado, representando só o 85,8 % da media estatal. Galicia permanece entre as comunidades autónomas con menor pensión media, ampliándose ademais esta diferenza nos últimos anos, tal e como se observa no gráfico 13. Esta situación está estreitamente relacionada coa notable pre-

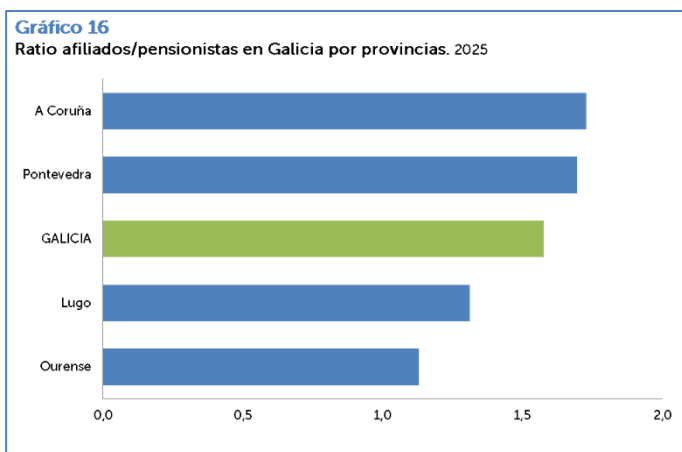
senza de pensións mínimas na comunidade, que supoñen o 26,8 % do total das prestacións. Ademais, os datos das novas altas amosan que esta diverxencia non tende a corrixirse de maneira significativa, posto que as pensións das novas incorporacións ao sistema seguen situándose relativamente máis afastadas da media estatal; malia que no exercicio 2025 se aprecia unha lixeira mellora fronte aos anos inmediatamente anteriores (gráfico 14). En todo caso, a revalorización automática das pensións vinculada á inflación permitiu recuperar poder adquisitivo tras un longo período de contención das prestacións.

O funcionamento do sistema contributivo da Seguridade Social baséase nun principio de solidariedade interxeracional, polo que as cotizacións sociais realizadas pola poboación ocupada financian directamente o pagamento das pensións actuais. Neste modelo, a evolución da relación entre persoas afiliadas e pensionistas convértese nun factor clave para avaliar a sostibilidade financeira do sistema, xa que condiciona de maneira directa a capacidade de financiamento das prestacións. Por este motivo, os cambios demográficos, a evolución do emprego e a dinámica do mercado laboral teñen un impacto determinante sobre o equilibrio económico da Seguridade Social, especialmente en territorios cun elevado grao de avellentamento como Galicia.

A evolución da *ratio* entre afiliados e pensionistas, recollida no gráfico 15 para Galicia e o conxunto estatal desde o ano 2005, permite observar a evolución do equilibrio demográfico e financeiro do sistema. No exercicio 2025, Galicia rexistrou unha media de 1,58 persoas afiliadas por cada pensionista, moi por debaixo das 2,33 existentes no conxunto do Estado. Tras a deterioración experimentada coa crise financeira iniciada en 2008, a relación entre cotizantes e pensionistas iniciou unha recuperación gradual a partir de 2014, interrompida temporalmente pola pandemia e retomada despois coa mellora do emprego. Non obstante, esta recuperación foi máis intensa no conxunto estatal,

ampliándose así a distancia respecto de Galicia nos últimos anos. Ademais, as diferenzas internas dentro da propia comunidade continúan sendo moi notables. As provincias de Ourense e Lugo presentan as situacións máis tensionadas, con *ratios* de 1,12 e 1,31 afiliados por pensionista respectivamente; mentres que A Coruña (1,72) e Pontevedra (1,69) amosan unha posición relativamente máis favorable, asociada a unha estrutura demográfica menos avellentada e a unha maior capacidade de xeración de emprego (gráfico 16).

A evolución da relación entre afiliados e pensionistas, xunto co comportamento das cotizacións sociais e das prestacións abonadas, continúa xerando importantes tensións financeiras no sistema contributivo da Seguridade Social. Considerando só os fluxos vinculados á vertente contributiva, o déficit do sistema acadou no exercicio 2024 os 32.539 millóns de euros no conxunto estatal, dos cales arredor de 4.278 millóns se atribúen a Galicia segundo as estimacións recollidas no cadro 7. A estas cifras cómpre engadir ademais o custo dos complementos a mínimos, financiados

Cadro núm. 7

Ingresos e gastos do sistema contributivo da Seguridade Social (en millóns de euros)

	Galicia				Total nacional			
	2018	2020	2022	2024	2018	2020	2022	2024
Cotizacións sociais	5.252,8	5.374,7	6.115,9	7.110,5	102.846,5	106.958,0	123.842,8	146.148,7
Prestacións contributivas	8.154,7	8.893,3	9.726,0	11.389,3	125.537,4	137.877,7	151.538,3	178.688,3
Pensións	7.896,1	8.520,0	9.268,8	10.846,5	121.290,0	131.922,5	144.189,5	169.702,3
Incapacidade temporal	155,4	242,8	290,1	367,8	2.113,3	3.199,2	3.837,4	5.115,4
Prestacións por maternidade	90,8	118,8	146,4	154,8	1.947,6	2.595,0	3.305,3	3.672,3
Outras prestacións	12,3	11,7	20,8	20,2	186,5	161,0	206,1	198,3
Saldo sistema contributivo	-2.901,8	-3.518,6	-3.610,1	-4.278,8	-22.690,9	-30.919,7	-27.695,5	-32.539,6
Complemento a mínimos	709,9	694,6	683,0	749,4	7.141,7	6.950,0	6.935,8	7.876,1
Saldo global	-3.611,8	-4.213,2	-4.293,1	-5.028,1	-29.832,6	-37.869,7	-34.631,3	-40.415,7
% total nacional	12,1	11,1	12,4	12,4				

Fonte: Elaboración propia a partir do MISSM.

tamén directamente a través dos orzamentos xerais do Estado, o que incrementa aínda máis o esforzo financeiro asociado ao sistema público de pensións.

Tras a leve mellora observada nos anos previos á pandemia, os desequilibrios financeiros volveron intensificarse como consecuencia da caída das cotizacións no exercicio 2020 e, posteriormente, polas medidas de reforzo da protección social adoptadas nos últimos anos, en especial as vinculadas á revalorización das pensións. No caso galego, esta evolución resulta aínda máis acusada debido á propia estrutura demográfica da comunidade e á menor relación existente entre cotizantes e pensionistas; o que explica o incremento sostido do déficit contributivo ao longo dos últimos exercicios, apenas interrompido pola pequena mellora producida en 2021.

Da análise da dinámica recente do sistema público de pensións despréndese que os desequilibrios existentes responden cada vez menos a factores estritamente conxunturais e están máis vinculados a tendencias estruturais de carácter demográfico. O progresivo avellentamento da poboación, o incremento da esperanza de vida e a redución relativa da poboación en idade de traballar configuran un escenario particularmente complexo para a sostibilidade futura do sistema. Neste sentido, Galicia anticipa, en boa medida, a evolución que previsiblemente experimentará o conxunto do Estado nas próximas décadas, tanto pola intensidade do seu envellecemento como pola evolución da súa relación entre cotizantes e pensionistas.

Co obxectivo de afrontar estes desafíos, desde o ano 2021 desenvolvéronse distintos acordos entre o Goberno central e os axentes sociais orientados á reforma do sistema público de pensións. Entre as principais medidas adoptadas destacan a revalorización automática das pensións conforme á evolución do IPC; a separación progresiva entre fontes de financiamento, trasladando aos orzamentos xerais do Estado determinados gastos considerados impropios da Seguridade Social; os incentivos para atrasar voluntariamente a idade de xubilación e limitar as xubilacións anticipadas; a substitución do antigo factor de sostibilidade polo denominado mecanismo de equidade interxeracional, que incorpora un incremento adicional das cotizacións sociais; e a ampliación progresiva do período computable para o cálculo da pensión mediante fórmulas máis flexibles de elección dos anos considerados.

Con todo, unha parte importante destas reformas orientouse fundamentalmente a reforzar os ingresos do sistema e a apoiar o seu financiamento mediante transferencias crecentes desde os orzamentos do Estado, sen introducir modificacións de igual intensidade sobre a evolución futura do gasto. Isto implica trasladar unha parte crecente do esforzo financeiro ás xeracións futuras, ben a través dun maior nivel de cotizacións sociais, ben mediante unha maior presión sobre os recursos tributarios xerais. Neste contexto, e tendo en conta a progresiva recuperación das regras fiscais europeas e a necesidade de reducir os elevados niveis de déficit estrutural das Administracións públicas, resulta previsible que nos próximos anos sexa necesario continuar adoptando novas medidas orientadas a reforzar a sostibilidade financeira do sistema público de pensións.

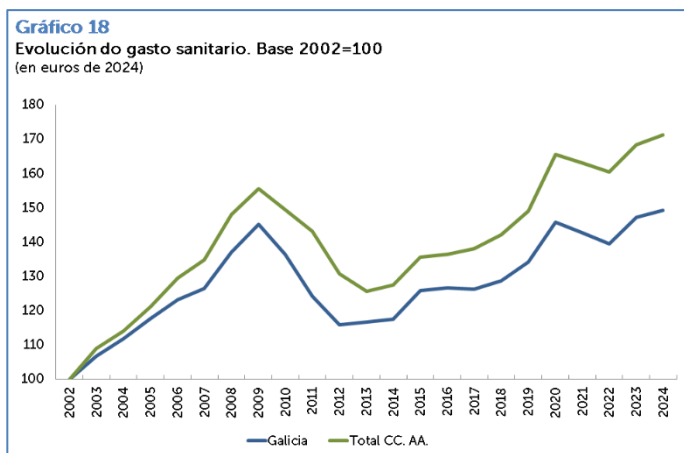
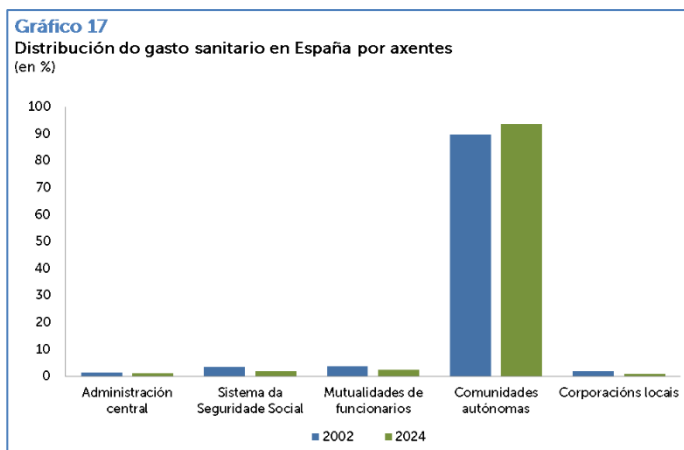
O gasto sanitario en Galicia

A sanidade pública continúa a constituír un dos piares esenciais do estado do benestar e un dos ámbitos de maior relevancia dentro da actividade das Administracións públicas. Non obstante, a crise sanitaria provocada pola COVID-19, xunto co progresivo avellentamento da poboación e o consecuente incremento das necesidades asistenciais, reforzaron aínda máis o seu protagonismo nos últimos anos, convertendo o gasto sanitario nun dos principais condicionantes da evolución das contas públicas autonómicas. Ao dispoñer xa de información consolidada correspondente ao período 2020-2024 podemos avaliar con maior perspectiva o impacto que a pandemia tivo sobre a dimensión e estrutura do financiamento sanitario público, así como analizar ata que punto os aumentos de gasto rexistrados nestes anos tiveron un carácter conxuntural ou responden a necesidades estruturais do sistema.

Ao mesmo tempo, a evolución do gasto sanitario debe interpretarse tamén no contexto das restricións orzamentarias derivadas da anterior crise financeira e do posterior proceso de consolidación fiscal, que condicionaron durante anos a capacidade de crecemento dos recursos destinados á sanidade pública. Todo isto alimentou un intenso debate arredor da suficiencia do esforzo financeiro realizado polas Administracións para garantir unha resposta adecuada ás novas demandas sanitarias e asistenciais. Neste marco, analízase a continuación a evolución do gasto sanitario público e a posición relativa de Galicia respecto ao conxunto do Estado.

Cómpre ter en conta, ademais, que o sistema sanitario público español presenta un elevado grao de descentralización competencial. Tal e como se recolle no gráfico 17, o 93,6 % do gasto sanitario público corresponde ás comunidades autónomas, que asumiron de maneira xeneralizada esta com-

petencia a partir do ano 2002, aínda que Galicia, como comunidade histórica, xa a exercía desde 1991. O resto do gasto distribúese entre a Administración central (1,1 %), as mutualidades de funcionarios (2,4 %), o sistema da Seguridade Social (2 %) e as corporacións locais (0,9 %). A participación da Administración central creceu de forma puntual durante a pandemia debido ás actuacións extraordinarias desenvolvidas nese período, malia que nos últimos exercicios volveu reducir o seu peso relativo dentro do gasto sanitario total.

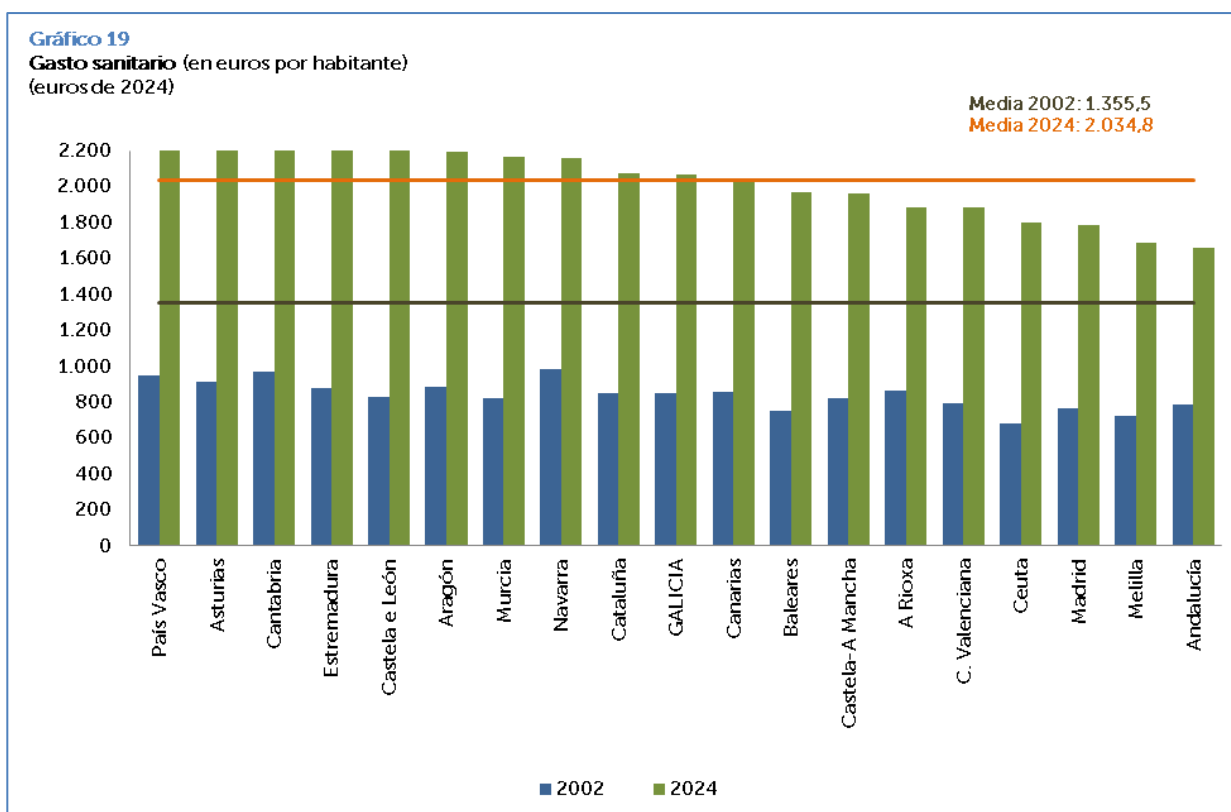
A evolución do gasto sanitario público nas comunidades autónomas reflicte con claridade o impacto que tiveron sobre este ámbito tanto a crise financeira como, máis recentemente, a pandemia da COVID-19. Entre os anos 2002 e 2009 produciuse unha etapa de forte expansión do gasto sanitario, cun aumento acumulado do 46 % en Galicia e do 56 % no conxunto do Estado. Posteriormente, a crise económica deu lugar a un intenso proceso de contención do gasto, acadándose entre 2012 e 2013 reducións próximas ao 20 % en termos reais respecto dos niveis máximos anteriores.

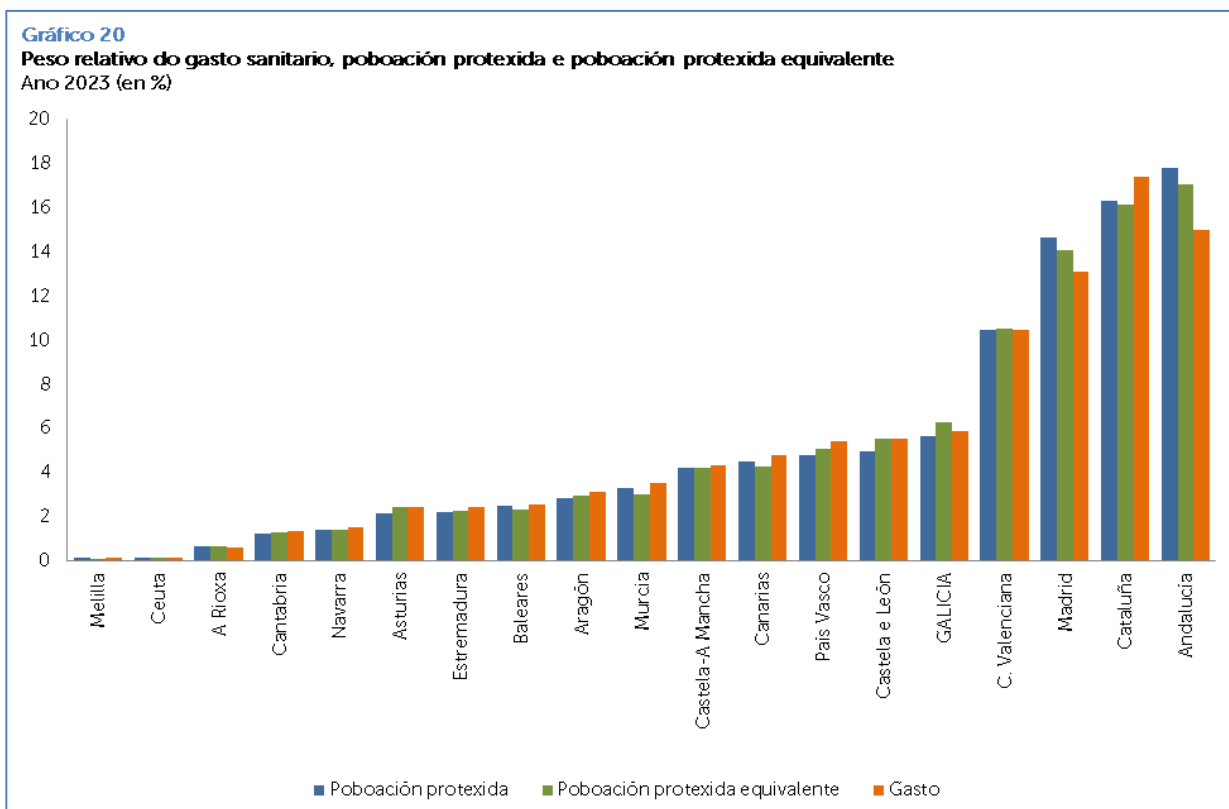
A partir dese momento iniciouse unha recuperación gradual do gasto sanitario, interrompida pola irrupción da pandemia no exercicio 2020, cando se produciu un forte incremento asociado ás necesidades asistenciais extraordinarias derivadas da crise sanitaria. Tras unha certa moderación nos dous anos seguintes, o gasto sanitario volveu medrar de maneira apreciable nos exercicios 2023 e 2024. Neste contexto, Galicia continúa a presentar unha evolución do gasto máis moderada que a media autonómica, ampliándose a diferenza respecto do conxunto das comunidades durante a crise económica; reducíndose parcialmente entre 2014 e 2015, e volvendo subir nos últimos anos, en particular no período 2021-2024 (gráfico 18).

Máis alá da evolución agregada do gasto sanitario, resulta especialmente relevante analizar a súa distribución territorial en termos de gasto por habitante, xa que permite comparar con maior precisión o esforzo realizado polas distintas comunidades autónomas. Como se observa no gráfico 19, continúan existindo importantes diferenzas entre territorios, chegando as comunidades con maior gasto sanitario *per cápita* a superar en máis dun 29 % as de menor nivel de gasto. Ademais, estas diverxencias intensificáronse nos últimos anos, posto que no momento de completarse o proceso de transferencias sanitarias ás comunidades autónomas no ano 2002 as diferenzas eran considerablemente máis reducidas.

No caso de Galicia, o gasto sanitario público situouse no exercicio 2024 en 2.071 euros por habitante, cifra lixeiramente superior á media estatal, que acadou os 2.034 euros. Esta posición reflicte o importante esforzo financeiro realizado pola comunidade autónoma para manter a prestación sanitaria nun contexto moi condicionado polo avellentamento da poboación, a dispersión territorial e os maiores custos asociados á cobertura asistencial en amplas zonas rurais.

En todo caso, a análise do gasto sanitario por habitante require introducir determinadas correccións que permitan unha comparación máis axustada entre comunidades autónomas. A sanidade pública non presta cobertura á totalidade da poboación porque existen colectivos integrados en réximes alternativos, como sucede co persoal funcionario adscrito ás mutualidades administrativas. Por este motivo, para avaliar con maior precisión o esforzo sanitario real das comunidades utilízase o

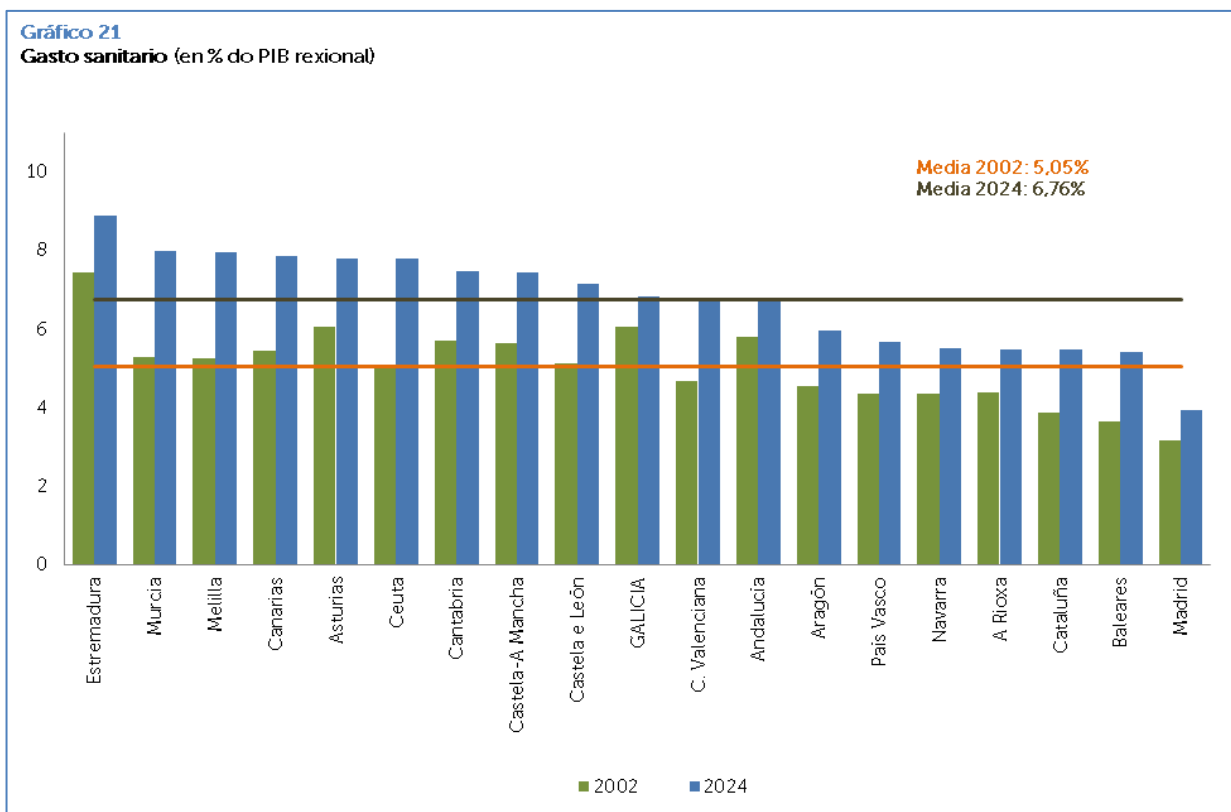

concepto de poboación protexida, isto é, aquela efectivamente atendida polo sistema público sanitario.

Ademais, esta poboación adoita ponderarse en función da súa estrutura demográfica e das necesidades estimadas de gasto asociadas á idade, dando lugar á denominada poboación protexida equivalente; variable empregada no actual Sistema de Financiamento Autonómico para distribuír os recursos vinculados ao fondo de garantía dos servizos públicos fundamentais no ámbito sanitario. A comparación entre o peso relativo desta poboación equivalente e o gasto sanitario efectivamente executado permite identificar con maior claridade as diferenzas territoriais existentes.

Neste sentido, tal e como se recolle no gráfico 20, as disparidades observadas no gasto sanitario non desaparecen ao introducir estas correccións, senón que nalgúns casos mesmo se acentúan. Galicia representa o 6,3 % da poboación protexida equivalente do Estado, pero concentra só o 5,9 % do gasto sanitario total, o que evidencia unha menor participación relativa no gasto sanitario total da que lle correspondería segundo o peso da súa poboación protexida equivalente.

As diferenzas existentes entre comunidades autónomas no nivel de gasto sanitario tampouco se trasladan de maneira automática ao esforzo relativo que cada territorio realiza en relación coa súa capacidade económica. Se o gasto sanitario se analiza como porcentaxe do PIB rexional (gráfico 21), as posicións relativas das distintas comunidades varían de maneira significativa, xa que nesta *ratio* inflúe directamente o nivel de riqueza de cada territorio. Así, as comunidades con maior PIB por habitante adoitan presentar un menor peso relativo do gasto sanitario sobre a súa economía, incluso nos casos nos que o gasto sanitario por habitante é dos máis elevados do Estado, como ocorre en Navarra ou no País Vasco. En Galicia, o gasto sanitario público supón o 6,8 % do PIB autonómico, situándose lixeiramente por riba da media estatal. Non obstante, esta diferenza positiva respecto do conxunto do Estado foise reducindo de forma progresiva nos últimos anos, en liña coa evolución máis moderada do gasto sanitario galego en comparación coa media autonómica.

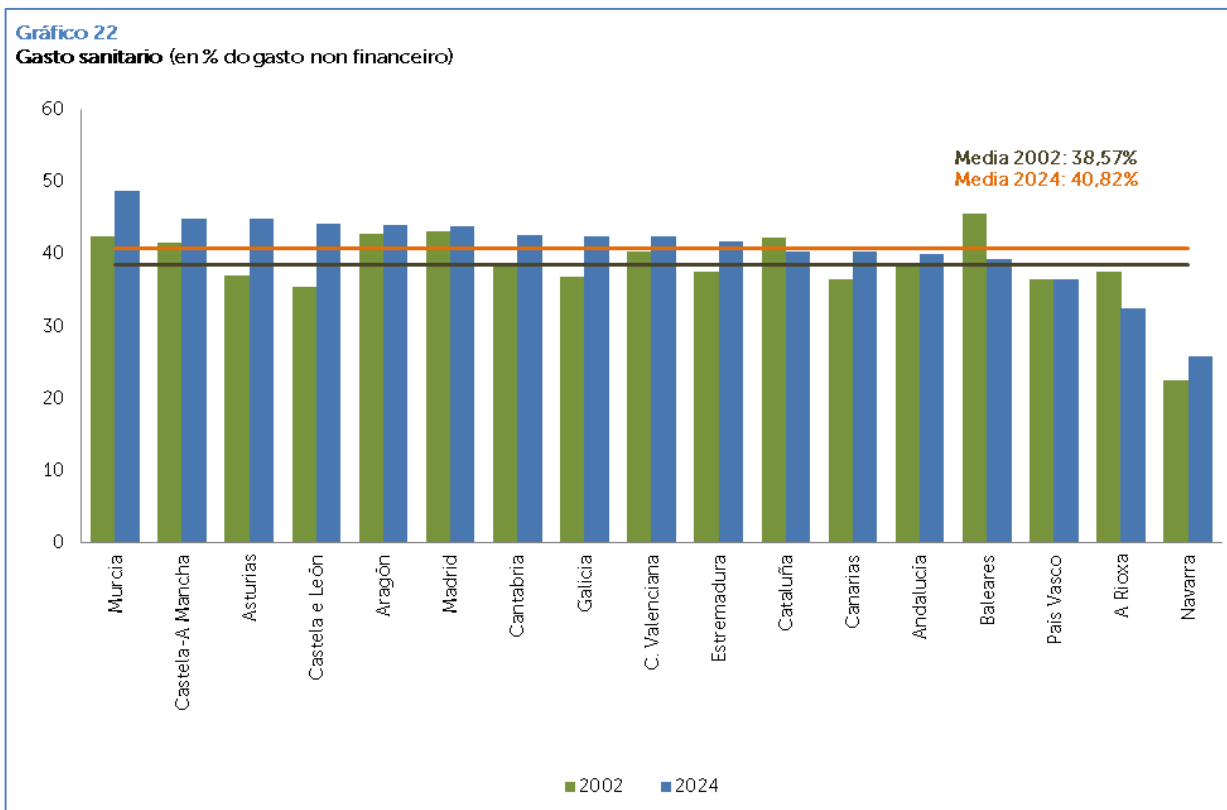

Por último, para avaliar a relevancia crescente da sanidade dentro das políticas públicas autonómicas resulta especialmente útil analizar o peso que o gasto sanitario representa sobre o conxunto do gasto non financeiro das comunidades autónomas. A evolución desta *ratio* pon de manifesto como as necesidades asistenciais, o progresivo avellentamento da poboación e a propia dinámica expansiva do gasto sanitario levaron a unha maior concentración de recursos nesta función, mesmo nos anos de maior restrición orzamentaria posteriores á crise financeira.

Tal e como se observa no gráfico 22, no conxunto estatal o peso do gasto sanitario sobre o gasto non financeiro autonómico incrementouse en 4,11 puntos porcentuais entre 2002 e o máximo acadado tras a pandemia; reducíndose en parte ata situarse en 2,25 puntos por riba do nivel inicial no exercicio 2024, o que apunta certa perda relativa de peso da sanidade nos últimos anos dentro do conxunto do gasto autonómico. En Galicia, a evolución foi aínda máis intensa, cun aumento acumulado de 3,93 puntos porcentuais, ata alcanzar o 42,38 % do gasto non financeiro total. Isto significa que máis de catro de cada dez euros do gasto autonómico galego se destinan actualmente á sanidade pública, evidenciando o elevado nivel de prioridade que esta función mantén dentro das políticas públicas da comunidade autónoma.

Cómpre destacar ademais que algunhas das comunidades con maior gasto sanitario por habitante, como o País Vasco e Navarra, presentan ao mesmo tempo os menores pesos relativos da sanidade sobre o seu gasto non financeiro total. Esta circunstancia pon de manifesto a maior capacidade financeira derivada dos seus sistemas de financiamento foral, que lles permite compatibilizar altos niveis de gasto sanitario cun maior volume de recursos dispoñibles para outras políticas públicas.

A evolución do gasto sanitario nas últimas dúas décadas confirma o peso crescente que esta función foi adquirindo dentro do conxunto das políticas públicas autonómicas. O incremento das necesidades asistenciais, a incorporación continua de novas prestacións, o avance tecnolóxico e farma-

céutico, así como o impacto derivado do avellentamento da poboación están a consolidar unha tendencia estrutural de crecemento do gasto sanitario que vai máis alá das necesidades excepcionais xeradas pola pandemia.

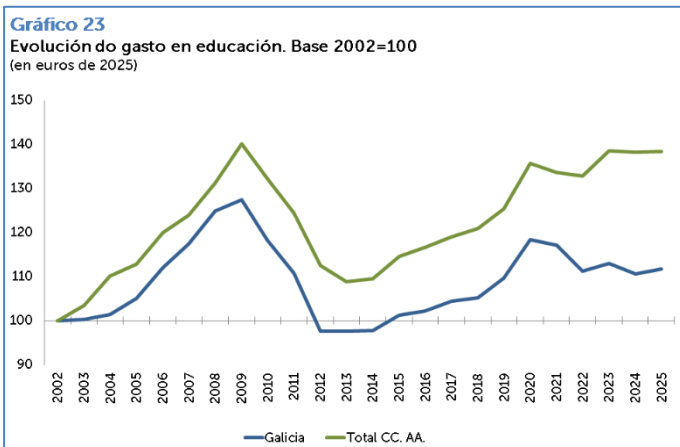
Neste contexto, resulta imprescindible avaliar con maior precisión tanto o custo efectivo da prestación sanitaria como os mecanismos de financiamento máis adecuados para garantir a sostibilidade futura do sistema. A sanidade continuará sendo previsiblemente a principal área de gasto das comunidades autónomas, polo que o seu adecuado financiamento constitúe un elemento central dentro de calquera futura revisión do Sistema de Financiamento Autonómico.

Esta realidade adquire unha singular relevancia no caso de Galicia, onde factores como o elevado avellentamento demográfico, a dispersión territorial e a menor densidade de poboación aumentan de maneira significativa os custos asociados á prestación dos servizos sanitarios. Todo isto sitúa a comunidade autónoma nunha posición de maior presión financeira relativa respecto dunha parte importante das restantes comunidades autónomas.

O gasto en educación en Galicia

A educación constitúe, xunto coa sanidade e os servizos sociais, unha das principais áreas de actuación das comunidades autónomas e unha das funcións con maior peso dentro do gasto público autonómico. A evolución recente desta política pública estivo condicionada tanto polos efectos da crise financeira iniciada a finais da década dos anos 2000 como, posteriormente, polas necesidades extraordinarias derivadas da pandemia da COVID-19, aínda que con impactos e dinámicas claramente diferenciadas en cada caso. Neste contexto, a análise da evolución do gasto educativo resulta moi relevante para avaliar os cambios producidos nas prioridades de gasto e na capacidade financeira das Administracións autonómicas.

A evolución histórica do gasto educativo evidencia unha etapa de forte expansión entre os anos 2002 e 2009, período no que o gasto real medrou un 28 % en Galicia e un 40 % no conxunto das

comunidades autónomas. A partir dese momento, a crise económica deu lugar a un intenso proceso de contención orzamentaria que provocou unha redución significativa do gasto ata o ano 2012; seguida dunha fase de relativa estabilización nos exercicios 2013 e 2014, e dunha recuperación gradual nos anos posteriores. A irrupción da pandemia no exercicio 2020 volveu impulsar o gasto educativo debido ás necesidades excepcionais asociadas ao reforzo de persoal, adaptación de infraestruturas e implantación de medidas sanitarias nos centros docentes, manténdose parte dese incremento tamén en 2021.

Nos exercicios posteriores obsérvase unha evolución desigual. Mentres no conxunto das comunidades autónomas o gasto educativo retomou unha senda claramente expansiva a partir de 2022, en Galicia a recuperación presenta un comportamento moito máis moderado e irregular, en particular nos exercicios 2024 e 2025. Deste xeito, a diferenza acumulada respecto á media autonómica ampliouse de forma significativa nos últimos anos, consolidando unha evolución do gasto educativo galego menos dinámica que a mostrada no conxunto do estado (gráfico 23).

As diferenzas existentes no gasto educativo entre comunidades autónomas continúan sendo moi significativas, en especial cando a análise se realiza en termos de gasto por habitante na poboación potencialmente destinataria do sistema educativo. Considerando a franxa de idade comprendida entre os 4 e os 22 anos, o gráfico 24 amosa como algunhas comunidades autónomas case duplican o gasto por habitante que presentan as de menores dotacións, reflectindo un aumento das desigualdades territoriais nos últimos exercicios.

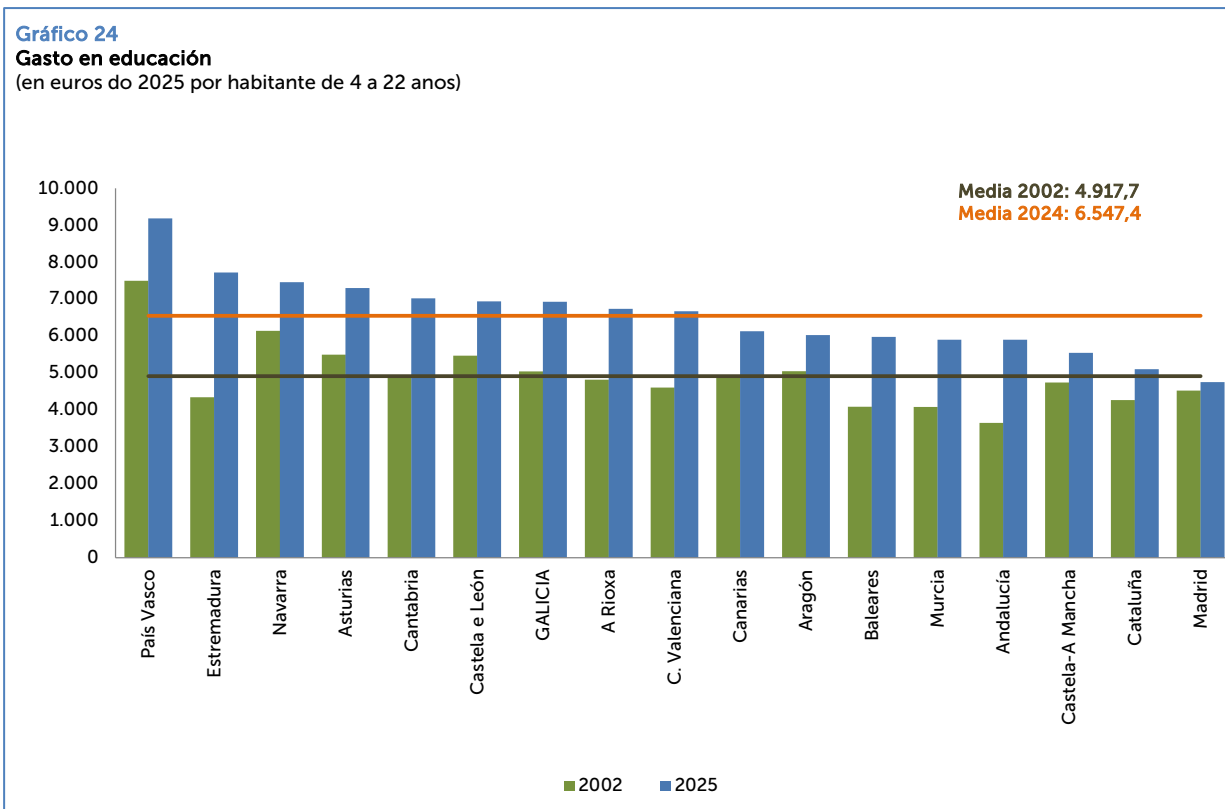

Gráfico 25
Gasto en educación (en % do PIB rexional)

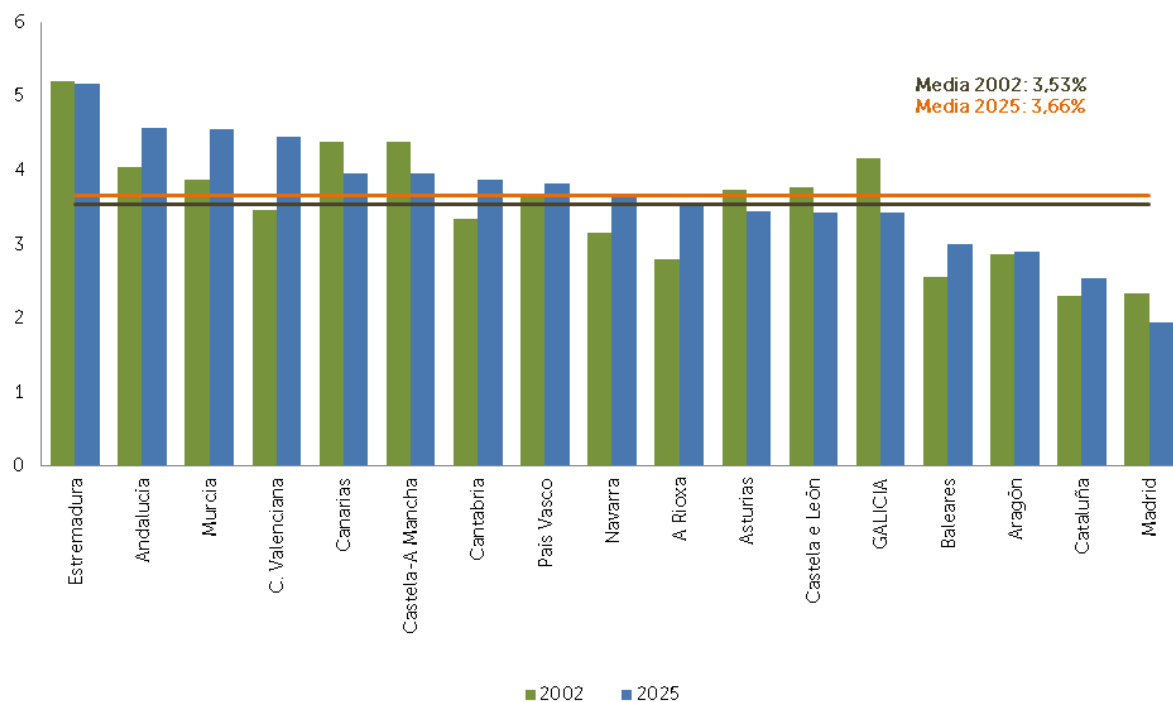
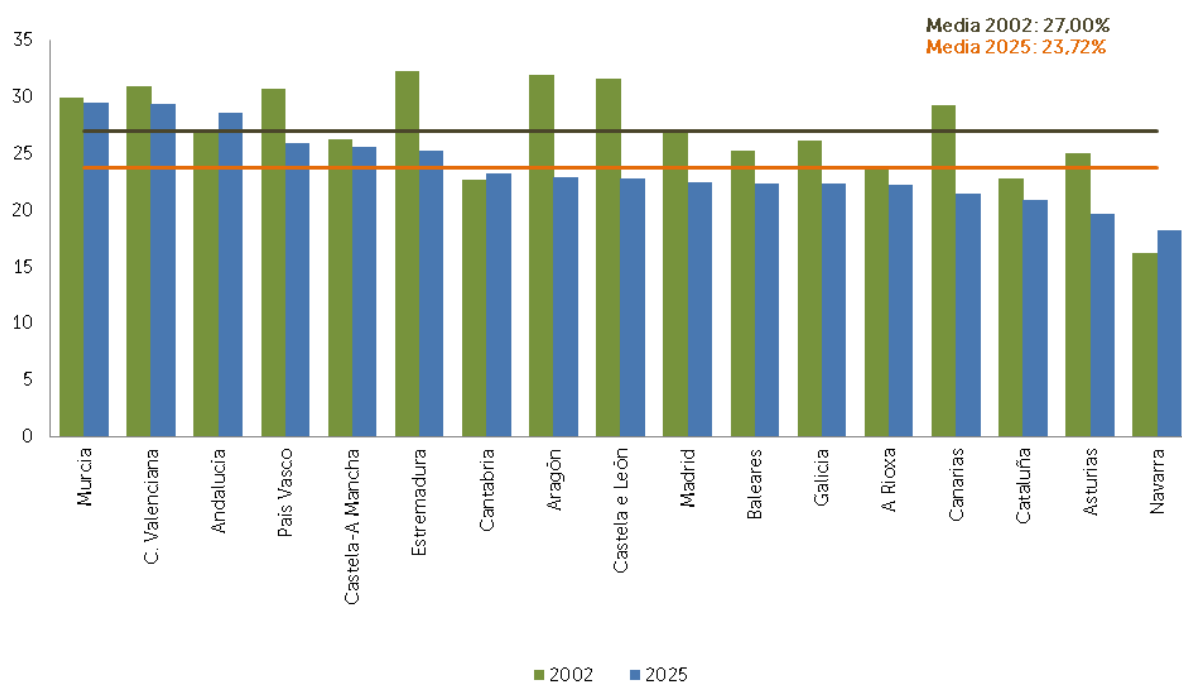

Gráfico 26
Gasto en educación (en % do gasto non financeiro)

Estas diferencias tamén se observan ao relacionar o gasto educativo co PIB rexional (gráfico 25), aínda que neste caso os resultados están condicionados non só polo volume de recursos destinados á educación, senón tamén polo distinto nivel de riqueza e pola estrutura demográfica de cada terri-

torio. No exercicio 2025, Galicia rexistrou un gasto educativo de 6.931 euros por habitante na franxa de idade considerada, situándose un 5,8 % por riba da media estatal. Porén, cando este gasto se analiza en relación co PIB, o esforzo relativo de Galicia sitúase no 3,4 %, lixeiramente por debaixo da media estatal; circunstancia que se explica, sobre todo, polo menor peso que a poboación en idade educativa ten na actualidade dentro da estrutura demográfica galega.

Por último, a evolución do gasto educativo tamén se reflectiu nunha perda progresiva do seu peso relativo dentro do conxunto do gasto non financeiro das comunidades autónomas, como consecuencia tanto do menor dinamismo relativo desta función como do maior crecemento experimentado por outras áreas de gasto, especialmente a sanidade e os servizos sociais. A isto engádese o impacto que tiveron os procesos de consolidación orzamentaria desenvolvidos tras a crise financeira, que afectaron de maneira significativa a evolución dos recursos destinados á educación pública (gráfico 26).

No caso de Galicia, o gasto en educación representa hoxe en día o 22,4 % do gasto non financeiro autonómico, situándose case 1,5 puntos por debaixo da media estatal. A pesar de que nos últimos exercicios se aprecia unha certa recuperación desta proporción tras o reforzo do gasto educativo asociado á pandemia; o peso relativo da educación continúa sendo claramente inferior ao rexistrado antes da crise económica iniciada a finais da pasada década, chegando a acumular nos anos de maior axuste unha redución próxima aos 5 puntos respecto dos niveis existentes en 2002.